

K. Lammere

**OPDRACHTEN
VOOR HET
KATHOLIEK
BASISONDERWIJS
IN VLAANDEREN**

OPDRACHTEN
VOOR HET
KATHOLIEK
BASISONDERWIJS
IN VLAANDEREN

Voorwoord

*Beste directeur,
Beste leerkracht,
en al wie bij het schoolgebeuren betrokken is*

“Ik geef les.”

Meer hoef je niet te vertellen. Want in een doordeweeks gesprek kan iedereen zich voorstellen wat dat betekent. De speelplaats, de bel, jassen aan de kapstok. Vanuit de gang zie ik in je klas: een kleurrijke groep van aandachtige kinderen, en jij ertussen.

“Ik geef les in een katholieke basisschool.”

Wat betekent dat nog meer dan een goede school te willen zijn?

Je vindt in dit boek vijf opdrachten. Samen vormen ze de gemeenschappelijke stam van het katholiek (buitengewoon) basisonderwijs in Vlaanderen. Ze geven jou een impuls om te reflecteren op je dagelijks werk. Ze inspireren je bij het werken aan:

- een schooleigen christelijke identiteit*
- een geïntegreerd onderwijsinhoudelijk aanbod*
- een stimulerend opvoedingsklimaat en een doeltreffende didactische aanpak*
- de ontplooiing van ieder kind, vanuit een brede zorg*
- de school als gemeenschap en als organisatie.*

*De eerste opdracht is de motor van de vier andere. Jouw school verwoordt haar christelijke identiteit in een schooleigen opvoedingsproject. Ze doet dat aan de hand van **acht wegwijzers**, geënt op Bijbelse intuïties, die onlosmakelijk met het christelijke mens- en wereldbeeld verbonden zijn: **uniciteit in verbondenheid, kwetsbaarheid en belofte, gastvrijheid, rechtvaardigheid, verbeelding, generositeit en de schooleigen inspiratie**. Het aanbod, de didactische aanpak, de zorgwerking en de organisatie van je school zijn op die christelijke levensvisie geënt. Die inspiratie daagt jouw school ook uit om te groeien naar een hechte, liefdevolle schoolgemeenschap, en zo werk te maken van een betere wereld.*

Elke opdracht wordt vanuit verschillende invalshoeken voorgesteld. Een symbolisch beeld voor iedere opdracht, een Bijbelfragment dat erbij aanknoopt, een brief met een verhaal dat appelleert aan een herkenbare 'reële' situatie en tot slot de schets van het ideaalbeeld, de 'wenselijke' situatie.

Je kunt – individueel of in het team – elke opdracht vanuit die verschillende perspectieven bekijken en zo de wegwijzers binnen elke opdracht aanwijzen: vanuit het beeld, vanuit het woord of vanuit de opdracht zelf.

Veel succes bij het uitwerken en beleven van je schooleigen opvoedingsproject!

Inhoudstafel

OPDRACHT 1: WERKEN AAN DE SCHOOLEIGEN CHRISTELIJKE IDENTITEIT	6
1. <i>Levensbeschouwelijke wegwijzers van een katholieke dialogeschool</i>	10
1.1. <i>Uniciteit in verbondenheid</i>	12
1.2. <i>Kwetsbaarheid en belofte</i>	13
1.3. <i>Gastvrijheid</i>	13
1.4. <i>Rechtvaardigheid</i>	14
1.5. <i>Duurzaamheid</i>	14
1.6. <i>Verbeelding</i>	15
1.7. <i>Generositeit</i>	15
1.8. <i>De schooleigen inspiratie</i>	16
2. <i>Hoe toont een katholieke school haar identiteit?</i>	17
2.1. <i>Binnen de klas- en schoolwerking</i>	18
2.2. <i>In het team</i>	19
2.3. <i>In samenwerking met de andere katholieke scholen uit de regio</i>	19
2.4. <i>In contacten met plaatselijke (geloofs)gemeenschappen</i>	20
OPDRACHT 2: WERKEN AAN EEN GEÏNTEGREERD ONDERWIJSINHOUDELIJK AANBOD	22
1. <i>De harmonische ontwikkeling van de hele persoon</i>	27
2. <i>Een samenhangend aanbod</i>	30
3. <i>Gericht op integratie in de persoon</i>	31
OPDRACHT 3: WERKEN AAN EEN STIMULEREND OPVOEDINGSKLIMAAT EN EEN DOELTREFFENDE DIDACTISCHE AANPAK	32
1. <i>Een positief en veilig leerklimaat</i>	39
2. <i>Werkelijkheidsnabij onderwijs gericht op betekenisvol leren</i>	40
3. <i>Uitgaan van een gezonde leerambitie</i>	41
4. <i>Rijke ondersteuning en interactie</i>	42
5. <i>Benutten van 'leer-kracht' van leerlingen en leraren</i>	43
6. <i>Een begeleidende lerarenstijl</i>	44
7. <i>Effectiviteit van het leren</i>	45

OPDRACHT 4: WERKEN AAN DE ONTPLOOIING VAN IEDER KIND, VANUIT EEN BREDE ZORG 46

1. *Omgaan met verschillen tussen kinderen* 50
2. *Het creëren van gelijke onderwijskansen voor alle kinderen* 51
3. *Aanpak afstemmen op de specifieke onderwijsbehoeften van kinderen* 53

OPDRACHT 5: WERKEN AAN DE SCHOOL ALS GEMEENSCHAP EN ALS ORGANISATIE 56

1. *De school als pedagogische gemeenschap* 60
2. *Een goed georganiseerde gemeenschap* 61
  - 2.1. *De school laat zich voor de eigen werking inspireren door een duidelijke visie op haar opdracht. Er is bij de teamleden een gezamenlijke doelgerichtheid* 62
  - 2.2. *De school streeft naar een hoge betrokkenheid van haar verschillende geledingen en naar een gedeeld diagonaal leiderschap* 63
    - 2.2.1. *Het schoolbestuur* 64
    - 2.2.2. *De schoolleiding* 64
    - 2.2.3. *Het schoolteam* 65
    - 2.2.4. *De leerlingen* 65
  - 2.3. *De school integreert de verschillende beleidsinitiatieven die ze neemt* 66
    - 2.3.1. *Op het niveau van het schoolbestuur en de schoolleiding* 66
    - 2.3.2. *Op het niveau van de leraren* 67
  - 2.4. *Op school kan en wil men samenwerken vanuit het geloof in de kracht van het team* 69
    - 2.4.1. *Samenwerking met de ouders* 70
    - 2.4.2. *Samenwerking met de plaatselijke (geloofs)gemeenschap* 70
    - 2.4.3. *Samenwerking met andere onderwijsondersteuners* 71
  - 2.5. *De school is in staat om doeltreffend te communiceren* 72
  - 2.6. *De school heeft een hoog responsief vermogen* 72
  - 2.7. *De school heeft de capaciteit om over haar werking te reflecteren en om haar werking bij te sturen en haar aanbod te verrijken* 73
  - 2.8. *De school besteedt zorg aan het proces van vernieuwen* 73
    - 2.8.1. *Interne ondersteuning* 74
    - 2.8.2. *Externe ondersteuning* 74

TOT SLOT 76

SAMEN MAKEN WE EEN VERHAAL 77

OKB-LIED 78

VOOR WIE MEER WIL LEZEN 79

OPDRACHT

1

Werken aan de schooleigen christelijke identiteit.

Fernando B. M. X. III

Marcus 9, 30-37

ZE VERTROKKEN UIT DIE STREEK EN REISDEN DOOR GALILEA, MAAR HIJ WILDE NIET DAT IEMAND DAT TE WETEN KWAM, WANT HIJ WAS BEZIG ZIJN LEERLINGEN ONDERRICHT TE GEVEN. HIJ ZEI TEGEN HEN: 'DE MENSENZOON WORDT UITGELEVERD AAN DE MENSEN. DIE ZULLEN HEM DODEN, MAAR NA DRIE DAGEN ZAL HIJ UIT DE DOOD OPSTAAN.' ZE BEGREPEN DEZE UITSPRAAK NIET, MAAR DURFDEN HEM GEEN VRAGEN TE STELLEN.

ZE KWAMEN IN KAFARNAÛM. TOEN ZE IN HUIS WAREN, VROEG HIJ HUN: 'WAAROVER WAREN JULLIE ONDERWEG AAN HET REDETWISTEN?' ZE ZWEGEN, WANT ZE HADDEN ONDERWEG MET ELKAAR GETWIST OVER DE VRAAG WIE VAN HEN DE BELANGRIJKSTE WAS. HIJ GING ZITTEN EN RIEP DE TWAALF BIJ ZICH. HIJ ZEI TEGEN HEN: 'WIE DE BELANGRIJKSTE WIL ZIJN, MOET DE MINSTE VAN ALLEMAAL WILLEN ZIJN EN IEDERS DIENAAR.' HIJ PAKTE EEN KIND OP EN ZETTE HET IN HUN MIDDEN NEER; HIJ SLOEG ZIJN ARM EROMHEEN EN ZEI TEGEN HEN: 'WIE IN MIJN NAAM ÉÉN ZO'N KIND BIJ ZICH OPNEEMT, NEEMT MIJ OP; EN WIE MIJ OPNEEMT, NEEMT NIET MIJ OP, MAAR HEM DIE MIJ GEZONDEN HEEFT.'

*Beste directeur,
Beste leraar,
en al wie bij het schoolgebeuren betrokken is*

Wat maakt jouw school tot een unieke school? Jij in de eerste plaats. Samen met je collega's en leerlingen bouw je aan een warme schoolgemeenschap. Je onderwijst, vormt en voedt leerlingen op zodat ze kunnen participeren aan de samenleving van morgen. Vanzelfsprekend doe je dat samen met hun opvoeders en met oog voor de specifieke context van het gezin.

Je hebt ook aandacht voor de samenleving waarin de leerlingen opgroeien. Die kent een grote diversiteit aan culturen en levensbeschouwingen. De Kerk zoekt daarin haar plaats. Kiezen voor het christelijk geloof gebeurt bewuster dan vroeger. Dat alles maakt jouw taak niet eenvoudig. Enerzijds werk je binnen een katholieke school vanuit een christelijke inspiratie. Anderzijds wordt jouw school beïnvloed door de samenleving. Die spanning plaatst jouw school voor de uitdaging om in openheid voor de nieuwe invloeden van de samenleving toch haar eigenheid te verwoorden en te bewaren. Een katholieke school profileert zich daarom als katholieke dialoogschool.

In het basisonderwijs bouw je voort op het fundament dat reeds in een voorschoolse context gelegd is. Je wil dat leerlingen zich harmonisch kunnen ontplooiën. Daarom maakt een goede katholieke school weloverwogen pedagogische keuzes. Die zijn gebaseerd op het mens- en wereldbeeld dat verbonden is met het christelijke geloof en dat het opvoedingsproject van elke katholieke school inspireert. We kunnen dat mens- en wereldbeeld naderen door acht wegwijzers te volgen, geënt op Bijbelse intuïties: uniciteit in verbondenheid, kwetsbaarheid en belofte, gastvrijheid, rechtvaardigheid, verbeelding, generositeit en de schooleigen inspiratie. Die wegwijzers geven richting aan de manier waarop een katholieke school met haar leerlingen aan de slag gaat: met respect voor hun eigenheid, en tegelijk gericht op het verantwoordelijk samenleven met anderen. Het team getuigt van die levensbeschouwing, leeft ze voor en vertaalt ze in haar schooleigen opvoedingsproject.

Je schooleigen opvoedingsproject is nooit af. We nodigen je uit om het aan de hand van opdracht 1 steeds opnieuw onder de aandacht te brengen.

Werken aan de schooleigen christelijke identiteit

1. Levensbeschouwelijke wegwijzers van een katholieke dialogeschool

10

Het katholiek onderwijs is geworteld in de **christelijke traditie** waarvan het evangelie – en dus de woorden en daden van Jezus - de hoeksteen vormt. Een katholieke school is een gemeenschap waarin leerlingen, ouders en personeel elkaar vanuit die evangelische inspiratie ontmoeten. In haar zoekend en tastend gelovig zijn, geeft de schoolgemeenschap mee gestalte aan de Kerk.

Als we spreken over de levensbeschouwelijke identiteit van een katholieke basisschool, dan gebruiken we heel bewust de term **wegwijzers**. Ze helpen ons om vanuit het punt waarop we als team staan, op weg te gaan in de richting van het visioen dat we delen. Het gaat om de wegwijzers **uniciteit in verbondenheid, kwetsbaarheid en belofte, gastvrijheid, generositeit, rechtvaardigheid, duurzaamheid, verbeelding** en de **schooleigen inspiratie**. Ze zijn geënt op Bijbelse intuïties.

De christelijke levensvisie geeft een katholieke school niet alleen wegwijzers, maar ook een **doel**. Een katholieke school is een oefenplaats voor een (samen)leven in een wereld die gekenmerkt is door diversiteit en verschil. Kritisch-creatief leren omgaan met wat eigen en wat anders is, met wat verbindt en wat onderscheidt, stelt leerlingen in staat bij te dragen aan een open, zinvolle, verdraagzame en duurzame samenleving, waar een plaats is voor iedereen – een wereld waar ook God van droomt. Een katholieke school profileert zich dus als een katholieke dialoogschool.

God roept mensen op om in woord en daad Zijn droom met de wereld waar te maken: een wereld van vrede en gerechtigheid. Die droom noemt Jezus het Rijk Gods. Christenen worden, in navolging van Jezus Christus en in antwoord op Gods uitnodiging, geïnspireerd om te helpen die droom waar te maken.

Het Rijk Gods is geen paradijs of een koninkrijk in de letterlijke zin van het woord. Het gaat om een ultieme samenhang tussen mensen onderling en tussen mensen en God. Die groeit nu al waar mensen zich door anderen en God laten raken. Die droom van het Rijk Gods wil een katholieke school mee helpen realiseren.

De droom van het Rijk Gods inspireert een katholieke school om aandacht te hebben voor alle leerlingen en leraren, om een inclusieve school te zijn. Het daagt haar ook uit om in navolging van Jezus en Zijn leerlingen te groeien naar een **hechte, liefdevolle schoolgemeenschap**.

Wat betekenen de acht wegwijzers voor je school?

12

1.1. Uniciteit in verbondenheid

Elke leerling is uniek. Hij heeft specifieke talenten en noden die hij gaandeweg ontdekt. Om zelfstandige, verantwoordelijke en gelukkige volwassenen te kunnen worden, hebben leerlingen nood aan gerichte ondersteuning van elkaar, van leraren, ouders en andere opvoeders. Uniciteit en verbondenheid zijn dus met elkaar vervlochten. Christenen geloven dat onze verbondenheid met God dat ook toont: dankzij Hem bestaan we als unieke wezens ("[...] ik heb u in mijn handpalmen gegrift" (Jesaja 49, 16)).

En dus richt je samen met je collega's het onderwijs zo in dat elke leerling beseft dat hij mag opgroeien tot een unieke persoon, dankzij de anderen, de diverse gemeenschap van de school en de samenleving. Je denkt na over organisatie en klassamenstelling, het aanbod, de inrichting van klaslokalen en speelplaats, normen en regels, vormen van maatwerk en evaluatie.

1.2. Kwetsbaarheid en belofte

We zijn tegelijk kwetsbaar én oneindig beloftevol: we hebben onze beperkingen, kunnen gewond of ziek raken en doen niet altijd het goede, ook al willen we dat wel. We hebben ook talenten gekregen en worden uitgenodigd om ze te ontdekken, tot ontplooiing te brengen en te gebruiken (Matteüs 25, 14-30). Dankzij onze talenten kunnen we grote dingen doen – zelfs onze eigen beperkingen overstijgen – als we er maar de kans toe krijgen en die kans ook echt grijpen.

De verwevenheid van kwetsbaarheid en belofte neem je ook mee in de manier waarop je leerlingen opvoedt, vormt en onderwijst. Uitgangspunt is dat leerlingen altijd kunnen groeien en ontwikkelen: wat nu niet is, kan later nog worden.

Als leraar hou je deze perspectieven tegelijk voor ogen: je weet dat het leven en leren van elke leerling fragiel en kostbaar is en dat hen vormen pedagogische tederheid vraagt. Tegelijk leg je in je vorming geduld en de nodige deskundigheid aan de dag met het oog op de toekomst. Daarom hou je bij de evaluatie van je leerlingen altijd de totale persoon voor ogen. Je blijft geloven in hun ontwikkelingskansen en geeft dat ook mee in je warme maar duidelijke feedback. Zo oriënteer en begeleid je leerlingen adequaat en met zorg.

1.3. Gastvrijheid

Gastvrijheid staat in het christendom centraal: het betekent open staan voor anderen, hen verwelkomen en geruststellen. Het is bruggen bouwen, en over de verschillen heen van elkaar leren.

Een gastvrije school verwelkomt alle leerlingen, wie ze ook zijn, en geeft hun een kwaliteitsvolle vorming en alle kansen om te leren. Ook uit wat hen bindt en wat hen onderscheidt. Een diverse leerlingenpopulatie zorgt voor een rijke dialoog waarbinnen het schoolteam op eigentijds-tegendraadse manier de christelijke inspiratie kan binnenbrengen. Het geeft elke gesprekspartner de gelegenheid om zijn identiteit vorm te geven. Een gastvrije school is een

inclusieve school. Gastvrijheid verruimt de blik van onze leerlingen. Je spoort hen aan om hun particuliere situatie te overstijgen.

Die open houding overstijgt het klas- en schoolgebeuren, en kenmerkt ook de relatie met ouders, de buurt en de samenleving. Zo houdt de gastvrije school onze maatschappij een spiegel voor.

1.4. Rechtvaardigheid

“Ik verzeker jullie: alles wat jullie gedaan hebben voor een van de onaanzienlijksten van mijn broeders of zusters, dat hebben jullie voor mij gedaan,” zo staat er bij Matteüs (25, 40). Hoe rechtvaardiger een samenleving, hoe beter de zwaksten het hebben. Ook in onze scholen stond en staat aandacht voor wie het minder goed heeft, voorop. Bijvoorbeeld in onze zorg om onderwijs voor alle kinderen betaalbaar te maken en onnodige barrières weg te werken of in ons streven om alle kinderen kwaliteitsvol onderwijs te geven.

14

Meebouwen aan een rechtvaardige samenleving betekent dat je op school werk maakt van democratische waarden: vrijheid, solidariteit, gelijkwaardigheid ... Het betekent ook dat je onrechtvaardigheid regelmatig thematiseert en er samen met je leerlingen kritisch over reflecteert.

1.5. Duurzaamheid

Duurzaam omgaan met de wereld betekent er zorg voor dragen; het betekent zoeken naar een beter en leefbaarder evenwicht tussen economische, sociologische en ecologische belangen. Christenen doen dat vanuit Gods opdracht om de wereld te bewerken en erover te waken (Genesis 2, 15).

Daarom breng je samen met je collega's leerlingen bij dat ze op een gewetensvolle en menswaardige manier met het leven dienen om te gaan; dat hebben minder belangrijk is dan 'zijn'.

Je hebt oog voor de school en haar omgeving, en verbetert die waar nodig.

Deze wegwijzer nodigt jou als school uit om stil te staan bij de toekomst: wat voor een wereld wil je doorgeven?

1.6. Verbeelding

Een katholieke school volgt de stem die vanuit het evangelie klinkt. Profeten van vroeger en nu roepen ons op om ons een wereld voor te stellen zoals God die droomt en dat visioen waar te maken. Verbeelding geeft ruimte aan het onbeheersbare, heeft oog voor wat niet onmiddellijk nuttig is, voor het esthetische, literaire, filosofische en het spirituele.

Leerlingen uitnodigen onbevangen naar de werkelijkheid te kijken en hun verbeelding prikkelen, vraagt een specifieke didactiek en een geschikte setting. Je geeft hun tijd en ruimte om hun verbeelding onder woorden te brengen, te verbeelden of te verklanken. Die verbeeldingskracht hebben ze ook nodig om zich in te kunnen leven in de eigen positie en die van anderen; voorwaarden voor een echte dialoog. Verbeelding nodigt uit om de christelijke stem in een nieuwe context te laten klinken.

1.7. Generositeit

Wat generositeit is, wordt onder meer verbeeld in het Bijbelverhaal van de wonderbare broodvermenigvuldiging (Matteüs 14, 15-21): er is plots eten in overvloed. Generositeit is vrijgevig zijn, geven zonder er iets terug voor te verlangen. Zo geef jij als leraar 'zomaar' door aan je leerlingen. Of toont een school zich genereus in de manier waarop ze haar pedagogisch project gestalte geeft.

1.8. De schooleigen inspiratie

Jouw school heeft een eigen verhaal van ontmoeten, vertrouwen en verbinden. Je neemt leerlingen en ouders erin mee. Het is een eigentijds-tegendraads verhaal dat je niet alleen wil vertellen, maar ook wil waar maken. Het is een verhaal dat wordt geïnspireerd door de katholieke traditie van de stichters van de school, door de spiritualiteit die aan de basis ligt van het schooleigen opvoedingsproject, door het parochiale leven waar de school mee verbonden is ... Dat verhaal wordt steeds opnieuw gelezen en verteld, zowel vanuit het verleden als naar de toekomst toe. Dat verhaal inspireert op haar beurt ook de leerlingen, de ouders en de bredere samenleving. Hoe klinkt jouw verhaal?

---

2. Hoe toont een katholieke school haar identiteit?

Het schoolbestuur maakt samen met het schoolteam en de ouders werk van **een eigen opvoedingsproject**. Om dat vorm te geven, kan een school onder andere putten uit haar traditie: de inspiratie van haar stichters, de inzet van vroegere collega's of verwezenlijkingen van geëngageerde schoolbesturen. Tegelijk staat een school voor de uitdaging om haar identiteit telkens weer een eigentijdse gestalte te geven. Een opvoedingsproject is daardoor nooit af.

Een school die vanuit een christelijke inspiratie wil werken, profileert zich als een **katholieke dialoogschool**. Dat wil zeggen dat ze zich in de katholieke geloofstraditie plaatst, maar zich er niet in opsluit. Een katholieke dialoogschool creëert bewust openheid naar de verschillende andere levensvisies en levenshoudingen. Er is ruimte voor ontmoeting met anders- of niet-gelovige leerlingen en ouders of andere opvoeders. Een katholieke dialoogschool neemt die ontmoeting ernstig. In het gesprek vormt de katholieke geloofstraditie het kader van waaruit met respect naar andere overtuigingen wordt gekeken.

Dat gesprek daagt de school op een positieve manier uit om een brug te slaan tussen de overgeleverde christelijke traditie en het eigentijdse geloofsleven. Om haar christelijke identiteit te verduidelijken en de traditie door te geven kan ze onder meer gebruik maken van eigentijds gedachtegoed of verhalen. Zo biedt de religieuze pluraliteit een kans om **de katholieke schoolidentiteit** te **verrijken**.

Werken vanuit het eigen, christelijke opvoedingsproject betekent dat een school keuzes maakt die daar trouw aan zijn. Maar hoe doet ze dat? We belichten die vraag vanuit vier perspectieven: vanuit de klas- en schoolwerking, vanuit het schoolteam, vanuit de regionale onderwijscontext en vanuit contacten met plaatselijke geloofsgemeenschappen.

2.1. Binnen de klas- en schoolwerking

De specifieke inspiratie van een katholieke school blijkt uit de **pedagogisch-didactische en organisatorische keuzes** die het schoolbestuur, de directie en het lerarenteam met betrekking tot het aanbod, de aanpak, de zorg voor leerlingen, het opvoedingsklimaat of de schoolorganisatie maken. Dat belichten we in de volgende opdrachten uitvoerig.

In onderwijsarrangementen met focus op doelen uit het ontwikkelveld **rooms-katholieke godsdienst** komt het christelijk geloof uitdrukkelijk aan bod. Onderwijsarrangementen zijn activiteiten die we op school en in de klas organiseren, zowel voor individuele leerlingen als voor een groep. Een onderwijsarrangement start telkens vanuit een focus: waartoe zetten we een leeromgeving op? Welke doelen staan centraal?

Onderwijsarrangementen bieden een uitgelezen kans om het met elkaar over geloven te hebben. Binnen het katholiek basisonderwijs stimuleren we bewust de levensbeschouwelijke ontwikkeling van leerlingen. We maken het christelijk geloof voor hen toegankelijk en laten zien welke antwoorden het biedt op zinsvragen. Dergelijke vragen kunnen ook ter sprake komen in **andere onderwijsarrangementen**. Ook dan kunnen we vanuit de katholieke geloofstraditie zoeken naar een antwoord en van daaruit andere levensbeschouwingen respectvol benaderen.

Ook **tijdens pastorale activiteiten** verwoordt en beleeft een schoolgemeenschap expliciet haar christelijke identiteit met respect voor de aanwezige diversiteit. Zo kan de school:

- volwassenen en jongeren laten kennismaken met christelijk geloven
- christelijke inspiratie voeding geven
- kansen tot beleving geven
- de inspiratie voel- en tastbaar maken in het hele schoolleven.

2.2. In het team

Het team werkt in een school die zich in de katholieke traditie plaatst. Om die identiteit waar te kunnen maken, moet er voldoende draagvlak en stimulans zijn. Daarom moet het schoolbestuur erop kunnen rekenen dat teamleden **eerbied** opbrengen **voor de christelijke inspiratie** van de school. Het schoolbestuur mag van hen vragen dat ze meezoeken naar een hedendaagse invulling van de katholieke onderwijstraditie, en zich loyaal en collegiaal **engageren voor** het christelijk geïnspireerde opvoedingsproject.

Om dat engagement waar te maken, is het van belang dat schoolbestuur en directie samen met het team voldoende tijd nemen om over **levensbeschouwelijke thema's** te **praten**, en hen daarbij voldoende **begeleiden** en **ondersteunen**. De pedagogische begeleidingsdienst en de vicariale diensten kunnen daar ook een rol in spelen. Door die ondersteuning en begeleiding krijgt elke leraar de kans om te **groeien in spiritualiteit**. Referentiepunt daarbij is de christelijke traditie die de voortdurende inspiratiebron vormt voor de school. Met elkaar over diep-menselijke vragen praten, houdt ook het schooleigen opvoedingsproject levend.

2.3. In samenwerking met de andere katholieke scholen uit de regio

Samen werken met andere scholen loont. Zo kan de ervaring van de ene school heel waardevol zijn voor een andere school. Scholen kunnen elkaar ondersteunen en inspireren in hun zoektocht naar hun identiteit. Wanneer zij dan samen hun katholieke identiteit uitdragen, iedere school met haar eigen accenten, kan dat de herkenbaarheid en de regionale verankering van het katholiek onderwijs alleen maar versterken.

2.4. In contacten met plaatselijke (geloofs)gemeenschappen

De katholieke school ondersteunt de **plaatselijke kerkgemeenschap**, daar waar het met haar pedagogische opdracht overeenstemt. Scholen die samenwerken met een internaat, kunnen afspraken maken om samen een gelovig aanbod uit te werken. Die samenwerking kan het opvoedingsproject de nodige impulsen geven. Ook contacten met **andere geloofsgemeenschappen** kunnen verrijkend werken. Vanuit haar opvoedingsproject kan een school haar netwerk nog uitbreiden en ook bruggen slaan naar **andere organisaties**, zoals jeugdbewegingen. Door bijkomende ontmoetingsplaatsen te creëren en extra vormingskansen te bieden, kan ze de ervaringswereld van haar leerlingen verruimen en verrijken.

OPDRACHT

2

Werken aan een geïntegreerd onderwijsinhoudelijk aanbod.

Kohn Cummings & Miller

Marcus 4, 26-29

EN HIJ ZEI: 'HET IS MET HET KONINKRIJK VAN GOD ALS MET EEN MENS DIE ZAAD UITSTROOIT OP DE AARDE: HIJ SLAAPT EN STAAT WEER OP, DAG IN DAG UIT, TERWIJL HET ZAAD ONTKIEMT EN OPSCHIEET, OOK AL WEET HIJ NIET HOE. DE AARDE BRENGT UIT ZICHZELF VRUCHT VOORT, EERST DE HALM, DAN DE AAR, EN DAN HET RIJPE GRAAN IN DE AAR. MAAR ZO GAUW HET GRAAN HET TOELAAT, SLAAT HIJ ER DE SIKKEL IN, OMDAT HET TIJD IS VOOR DE OOGST.'

*Beste directeur,
Beste leraar,
en al wie bij het schoolgebeuren betrokken is*

Hun aangeboren weet- en leergierigheid zet kinderen aan tot het actief beschouwen en exploreren van hun leefwereld. Vanuit de spontane verwondering voor het nieuwe stellen ze honderduit vragen. Ze experimenteren en leggen contacten. Dat alles in een poging om greep te krijgen op hun omgeving, om die te begrijpen en er betekenis aan te geven, om erin te kunnen handelen ook, en om er zich thuis in te voelen, liefst als een vis in het water.

Gezien de snelle evoluties die eigen zijn aan de wereld van vandaag en die onze kennismaatschappij kenmerken, hebben kinderen elkaar nodig en volwassenen die hen tijdens die zoek- en ontdekkingstocht vergezellen, begeleiden, uitdagen en ondersteunen. Binnen de school rust die taak in de eerste plaats op de schouders van leraren en directie, op jou dus. Met een rijk en geïnspireerd onderwijsaanbod kun jij tegemoet komen aan de leershonger van jouw leerlingen. Door je leerlingen te observeren en met hen te communiceren leer je hen kennen en kun je gepast inspelen op hun ontwikkeling en op wat hen bezighoudt. Je zult je kennis, vaardigheden, attitudes en inzichten bijbrengen die ze nodig hebben voor de harmonische ontplooiing van hun volledige persoon.

Om het onderwijsaanbod vorm te geven stemmen we de onderwijsbehoeften (leer- en zorgbehoeften) af op de passende interactie van de leraar en zal ons onderwijs inspelen op de nood van de leerling binnen een bepaalde context. Je laat je daartoe inspireren door het leerplan voor het katholiek basisonderwijs, 'Zin in leren! Zin in leven!'. Dat leerplan reikt – geordend in tien ontwikkelvelden met onderliggende ontwikkelthema's – de doelen aan die leerlingen in het basisonderwijs dienen te verwerven. Onder de doelen vind je leerlijnen met ontwikkelstappen die helpen om tot samenhang te komen in je onderwijsaanbod.

Samenhang is slechts één kenmerk van een degelijk onderwijsaanbod. Bijkomend streeft de katholieke basisschool naar een aanbod dat:

- *oog heeft voor de harmonische ontwikkeling van de gehele persoon*
- *doelen vooropstelt die aansluiten bij de brede beeldvorming en de onderwijsbehoeften van de leerling*
- *uitgaat van een leren waarbij de kinderen eigenaar zijn van hun leren*
- *voldoende ambitieus is en getuigt van het geloof in de ontwikkelingsmogelijkheden van elk kind*
- *zelfstandigheid en verantwoordelijkheidszin stimuleert en aanzet tot het maken van weloverwogen keuzes*
- *samenwerking en communicatie nastreeft, ongeacht culturele of etnische verschillen tussen kinderen*
- *bijdraagt tot de ontwikkeling van kinderen die op een creatieve en positief-kritische manier kunnen participeren aan de hen omringende maatschappij*
- *een evaluatie mogelijk maakt die gericht is op de veranderbaarheid en de groeikracht van kinderen. Doelen die vooropgesteld worden, worden geëvalueerd*
- *de reflectie op het eigen handelen bij zowel leerlingen als leraren ondersteunt*

26

Wij nodigen je uit om dat aanbod in de klas en de school te realiseren.

Werken aan een geïntegreerd onderwijsinhoudelijk aanbod

Bij het werken aan een *geïntegreerd onderwijsinhoudelijk aanbod* gaat onze aandacht naar drie elementen:

- de harmonische ontwikkeling van de hele persoon,
- de horizontale en verticale samenhang van de inhouden en
- de integratie van het geleerde in de persoon van de leerling.

---

1. De harmonische ontwikkeling van de hele persoon

Bij het bepalen van het onderwijsaanbod is het unieke kind, met zijn talenten en beperkingen, het belangrijkste uitgangspunt. “Wat heeft deze leerling nodig?” is dan ook een cruciale vraag. Als leraren de noden van de leerling kennen, kunnen ze leerinhouden bepalen, geschikte didactische middelen en procedures selecteren, en kiezen voor een aangepaste begeleidingstijl. Zo ontstaat onderwijs op maat: op maat van de groep én op maat van de individuele leerling.

In het katholiek basisonderwijs is het leren en leven op school gericht op de harmonische ontwikkeling van de gehele persoon: hoofd, hart en handen. Dat betekent dat we investeren in de ontwikkeling van de kennis, vaardigheden, attitudes en inzichten die leerlingen nodig hebben om zelfredzaam te functioneren in de hen omringende wereld.

Om goed te kunnen groeien hebben de leerlingen een gids nodig. Die gids is de leraar. Door samen met leerlingen op een positief-kritische manier op het leren te reflecteren en zelfreflectie te stimuleren, kan een leraar bijdragen aan hun genuanceerd, realistisch en positief zelfbeeld. De leraar vindt in het leerplan *Zin in leren! Zin in leven!* een belangrijk hulpmiddel. Het leerplan is goedgekeurd voor de katholieke basisscholen, en kan daarnaast ook scholen van het katholiek buitengewoon basisonderwijs inspireren.

In de grafische voorstelling van het leerplan komt de harmonische ontwikkeling tot uiting in een binnen- en een buitencirkel. In de binnencirkel plaatsen we de persoonsgebonden ontwikkeling. In de buitencirkel situeren we de cultuurgebonden ontwikkeling. Tussen de ontwikkelvelden is er, over die cirkels heen, een voortdurende interactie.

28

De persoonsgebonden ontwikkeling

Bij de persoonsgebonden ontwikkeling zijn in vier ontwikkelvelden de leerinhouden opgenomen die betrekking hebben op de ontwikkeling van kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes vanuit de fysieke, psychische, sociale en spirituele basisbehoeften om te komen tot zin in leren en zin in leven. Zo vormen leraren hun leerlingen tot vrije, competente en solidaire mensen die zin en betekenis vinden in leven en samenleven.

Daarbij hebben ze aandacht voor drie ontwikkelniveaus waarop we die ontwikkeling situeren:

Jij: het relationele niveau, waarbij het kind in zijn/haar relatie met de a/Andere centraal staat,

Ik: het persoonlijke niveau, waarbij de aandacht gaat naar de individuele persoon van elk kind en zijn/haar verbondenheid met zichzelf,

Wij: het sociale niveau, waarbij samenleven als gemeenschap centraal staat.

Cultuurgebonden ontwikkeling

Door te werken aan de cultuurgebonden ontwikkeling zetten we in zes ontwikkelvelden in op de ontwikkeling van kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes die leerlingen nodig hebben om cultureel zelfbewustzijn te ontwikkelen en om te participeren aan de veranderlijke wereld van vandaag en morgen. Cultureel zelfbewustzijn gaat over het leven in al zijn vormen en over de capaciteit om daarmee te handelen en erop te reflecteren. Zo komen kinderen tot diepere inzichten over wie ze zijn en over de culturele diversiteit die hen omringt.

Een dynamisch samenspel

Met de ordening in ontwikkelvelden thematiseren en benoemen de ontwikkelaars van *Zin in leren! Zin in leven!* de harmonische ontwikkeling van leerlingen. Dat moet voor helderheid en structuur zorgen. Dat betekent niet dat die ordening een statisch gegeven is. De ontwikkelvelden verhouden zich namelijk op een dynamische manier tot elkaar. Elke ontwikkeling binnen een bepaald ontwikkelveld heeft ook invloed op de andere ontwikkelvelden.

---

2. Een samenhangend aanbod

De indeling van leerinhouden in tien ontwikkelvelden staat in principe los van de wijze waarop het onderwijsaanbod in de school wordt georganiseerd. Geïntegreerd werken is dus zeker mogelijk en verdient zelfs aanbeveling. Kinderen ervaren de werkelijkheid namelijk als een geheel.

Om tot een geïntegreerd onderwijsinhoudelijk aanbod te komen is het belangrijk dat het schoolteam de horizontale en verticale samenhang tussen de verschillende leerinhouden bewaakt.

Met horizontale samenhang bedoelen we dat leraren voldoende aandacht geven aan de verbanden die tussen verschillende inhouden bestaan. Dat kunnen ze doen door voortdurend inhoudelijke linkjes te leggen en hun onderwijs zo te organiseren dat die verbanden ook duidelijk worden voor hun leerlingen.

De verticale samenhang bewaken houdt in dat de school de leerinhouden systematisch aanbrengt vanuit een ontwikkel- of leerlijn. Daarbij dient er aandacht te zijn voor de wijze waarop het kind leert, bijvoorbeeld van een globale naar een gedifferentieerde ervaring, en voor de opbouw van de kennisstructuur of vaardigheid.

Het schoolteam staat voor de uitdaging om aan het onderwijsaanbod niet alleen een doordachte samenhang of opbouw te geven, maar daarbij ook rekening te houden met de specifieke kenmerken van de leerlingengroep of van individuele leerlingen. Op die manier kan het schoolteam ervoor zorgen dat het aanbod aansluit bij wat leerlingen al kennen of kunnen, bij hun talenten en hun noden.

Het bewaken van die samenhang is een teemaangelegenheid. Goede afstemming tussen leraren kan onnodige drempels bij de overgang van kinderen van de ene klas naar de andere of van het ene niveau naar het andere vermijden. Dat kan bijdragen tot de realisatie van doorlopende leerlijnen.

---

3. Gericht op integratie in de persoon

We **geloven** rotsvast **in de groei- en ontwikkelingsmogelijkheden van elke leerling**. We zorgen er dan ook voor dat het onderwijs dat leerlingen in onze scholen genieten, zowel bijdraagt aan hun persoonsgebonden als aan hun cultuurgebonden ontwikkeling.

Leerlingen verwerven op school en daarbuiten kennis, vaardigheden, attitudes en inzichten die ze op een persoonlijke wijze verwerken. In die zin spreken we wel eens van het zich eigen maken van inhouden. Wanneer die inhouden beklrijven, verankeren ze zich en worden een deel van het denken, het doen en laten, en het 'zijn' van leerlingen. Die feitelijkheid moet leraren uitnodigen om **ambitieu**s te zijn. Dat houdt in dat ze hun leerlingen niet alleen uitnodigen om kennis op te doen, maar ook om die kennis veelvuldig te gebruiken in gevarieerde en levensechte situaties. Die leerambitie dient natuurlijk afgestemd te worden op het ontwikkelingsniveau van kinderen.

OPDRACHT

3

---

*Werken aan een stimulerend opvoedingsklimaat
en een doeltreffende didactische aanpak.*

MATTEÛS 13, 44

HET IS MET HET KONINKRIJK VAN DE HEMEL ALS MET EEN SCHAT DIE VERBORGEN LAG IN EEN AKKER. IEMAND VOND HEM EN VERBORG HEM OPNIEUW, EN IN ZIJN VREUGDE BESLOOT HIJ ALLES TE VERKOPEN WAT HIJ HAD EN DIE AKKER TE KOPEN.

*Beste directeur,
Beste leerkracht,
en al wie bij het schoolgebeuren betrokken is*

In opdracht 2 deden we reeds een warme oproep om werk te maken van een geïntegreerd onderwijsinhoudelijk aanbod. De derde opdracht sluit daar nauw bij aan. Wij vragen je namelijk om binnen je school mee te bouwen aan een stimulerend opvoedingsklimaat en werk te maken van een doeltreffende didactische aanpak. Daarmee doen we een beroep op jouw pedagogische en didactische professionaliteit waarvan we hopen dat je die blijvend ontwikkelt.

Een positief leerklimaat in een krachtige leeromgeving is een absolute voorwaarde om tot goed leren te komen. Het is aan jou en je leerlingen om ervoor te zorgen dat dat klimaat ontstaat en erover te waken dat het er blijft. Dat kun je door veiligheid te bieden aan jouw leerlingen. Druk hen op het hart dat leren gekoppeld is aan vallen en opstaan, aan lukken en mislukken en dat je daar rekening mee houdt. Respecteer het ontwikkeltempo van je leerlingen en heb daarbij aandacht voor hun talenten en beperkingen.

Dat een school naast een leergemeenschap ook een leefgemeenschap is, haalden we in opdracht 1 al aan. Hier herhalen we graag nog eens de oproep om te investeren in een warm relationeel klimaat dat, met respect voor de uniciteit van iedereen, ertoe leidt dat elke leerling verbondenheid met zichzelf, de andere en de groep ervaart. Ongeacht zijn of haar afkomst, aanleg of geslacht. Dat is onontbeerlijk voor het tot stand komen van een positief leerklimaat.

Er zijn verschillende elementen die kunnen bijdragen tot de effectiviteit van jouw onderricht. Wil jij er werk van maken? Een eerste element is ervoor zorgen dat jouw onderricht werkelijkheidsnabij is. Daardoor kan er betekenisvol geleerd worden. Dat komt de intrinsieke motivatie ten goede en zorgt voor aansluiting van het geleerde bij het echte leven.

De tweede opstap in de richting van effectief onderwijs is het stellen van hoge verwachtingen ten opzichte van de ontwikkeling van elk van jouw leerlingen. Daarbij gaan we ervan uit dat je een realistische inschatting maakt van de mogelijkheden van je leerlingen. Met een rijke ondersteuning en interactie kun je bij elk van hen heel wat leerwinst genereren. Je gaat daarvoor op zoek naar de juiste onderwijsmiddelen en je verdiept je in effectieve werk- en organisatievormen. Die zoektocht kan een deel vormen van je blijvende professionalisering.

Rekening houdend met de verscheiden opdrachten die aan het ambt van leraar en directeur verbonden zijn, is het goed te weten dat je er niet alleen voor staat. Ben jij je in die zin bewust van de ontwikkelkracht die jouw team én jouw leerlingen in zich dragen? Wij nodigen je uit om de talenten en aanleg die bij elk van jouw leerlingen aanwezig zijn te herkennen, te stimuleren, te faciliteren en te vergroten. Maak je leerlingen eigenaar van hun eigen leren en durf te vertrouwen op de teamkracht van het schoolteam waartoe je behoort.

36

We nodigen jou en je teamgenoten uit om jullie expertise te bundelen en met elkaar te delen. Collegiale consultatie, hospiteren en gericht overleg zien wij alvast als een belangrijke schakel in jouw professionalisering.

Wij gaan ervan uit dat door te zorgen voor een variatie aan effectieve onderwijsarrangementen een krachtige leeromgeving kan ontstaan die het leren van kinderen ten goede komt. We wensen je dan ook alle succes bij de schoolgerichte realisatie ervan.

Werken aan een stimulerend opvoedingsklimaat en een doeltreffende didactische aanpak

Het schooleigen opvoedingsproject wordt geïnspireerd door de woorden en daden van Jezus. Dat betekent dat teamleden samen werk maken van een stimulerend opvoedingsklimaat waarin de aandacht voor het individu en de aandacht voor de groep zichtbaar worden in de aangeboden onderwijsarrangementen.

Om tot een stimulerend opvoedingsklimaat te komen is een **open en ontmoetende lerarenstijl** onontbeerlijk. **Open** betekent dat leraren zonder vooroordelen naar hun leerlingen durven te kijken en dat ze respect opbrengen voor de diversiteit binnen hun leerlingengroep. Door vanuit die openheid actief te onderzoeken wat hun leerlingen intrinsiek bezighoudt, kunnen ze ontdekken wat er nodig is om te komen tot krachtige en inspirerende onderwijsarrangementen. Om ook effectief te zijn, moeten die passend en met voldoende uitdaging inspelen op de talenten en noden van de leerlingen én op de context van de school.

Daartoe dienen lerarenteams doorheen hun aanbod rijke ervaringskansen te bieden die breed en diepgaand ontwikkelen stimuleren en die gericht zijn op respectievelijk: ontmoeten, zelfstandig spelen en leren, begeleid exploreren en beleven, en geleid spelen en leren.

Ontmoeten houdt in dat leerlingen en leraren ongedwongen en spontaan samen zijn, genieten van elkaars aanwezigheid, met elkaar communiceren en de bereidheid tonen om zichzelf en elkaar (beter) te leren kennen. Ze gaan met elkaar in dialoog. De actuele en brede leef- en belevingswereld van de leerlingen vormt daarbij het vertrekpunt.

We spreken van **zelfstandig spelen en leren** wanneer leerlingen het eigenaarschap over het spelen of leren zelf in handen nemen door voor het grootste deel het verloop en de invulling van hun activiteit zelf te bepalen. Daarbij respecteren, organiseren en faciliteren leraren het zelfstandig spelen en leren.

Bij **begeleid exploreren en beleven** ligt de nadruk op het veelzijdig verkennen, ontdekken en onderzoeken van de echte werkelijkheid door de leerlingen. De leraar neemt de rol op van mede-onderzoeker.

In een **geleid aanbod** staan de leraren aan het roer. Zij stellen doelen voorop en bepalen grotendeels de koers en het specifieke aanbod of de activiteit door vooraf de verschillende stappen vast te leggen en tijdens de activiteit gericht te begeleiden.

Elk van die ontwikkelkansen heeft zijn betekenis. Ze zijn nodig om de doelen uit de verschillende ontwikkelvelden- en thema's te realiseren. Willen leraren en directies hun leerlingen optimaal begeleiden en ondersteunen, dan investeren ze in een doeltreffend samenhangend aanbod en een effectieve didactische aanpak. Welke daarvan de kenmerken zijn, lichten we hieronder verder toe.

---

1. Een positief en veilig leerklimaat

Om tot een positief leerklimaat te komen is het belangrijk dat leraren werken aan een **warm relationeel school- en klasklimaat** dat bijdraagt tot het welbevinden van alle leerlingen. Een eerste uitgangspunt daarbij is de zorg voor de persoonlijke relatie (IK). Het doel is dat elke leerling een genuanceerd, realistisch en positief zelfbeeld ontwikkelt: “Ik weet wat ik kan en nog kan leren, en ik geloof in persoonlijke groei.”

Een tweede uitgangspunt is dat de school investeert in de kwaliteit van de interpersoonlijke relaties (JIJ). We denken onder andere aan de relaties tussen teamleden onderling, tussen teamleden en leerlingen, tussen leerlingen onderling, en tussen teamleden en ouders. Wanneer die relaties gekenmerkt worden door vertrouwen, respect en zorg voor elkaar, dan komen die niet alleen het ‘samen leven’ op school ten goede, maar ook het ‘samen leren’.

Zo kan elke school uitgroeien tot een gemeenschap (WIJ) waarin menselijke veelkleurigheid als een rijkdom wordt gezien en waarin men het vanzelfsprekend vindt om voor elke leerling gelijke onderwijskansen te creëren. De klas en de school als een coöperatieve leergemeenschap is het streefdoel.

Leraren doen er goed aan hun leerlingen duidelijk te maken dat **fouten maken** eigen is aan leren. Alle betrokkenen aanvaarden dat leren een proces is van vallen en opstaan. Die erkenning vormt de basis voor een veilig leerklimaat. Kenmerkend is dat leerlingen en leraren, en leerlingen onderling, elkaar respecteren en ondersteunen. Elk kind wordt gezien als uniek, met eigen talenten en werkpunten. Daaraan werken gebeurt in verbondenheid. Dat wil zeggen: in voortdurende interactie en communicatie. Vertrouwen in de ontwikkelkracht die iedereen in zich draagt, staat daarbij voorop.

---

2. Werkelijkheidsnabij onderwijs gericht op betekenisvol leren

---

De katholieke basisschool wil haar leerlingen voorbereiden op een zelfredzaam leven binnen én buiten de school. Daartoe gaat ze bij haar onderricht uit van werkelijkheidsnabije en voor kinderen relevante leercontexten. De werkelijkheid is daarbij het eerste en belangrijkste vertrekpunt.

Door de werkelijkheid op te zoeken buiten de klas en via allerlei media de klas binnen te brengen kunnen leraren onderwijscontexten creëren die aanzetten tot exploratie en belevend leren. Dat maakt het mogelijk om bij het leren te vertrekken vanuit betekenisvolle en herkenbare probleemstellingen die aansluiten bij de ervaringswereld van de kinderen. Daarmee bevorderen leraren niet alleen de intrinsieke motivatie om te leren (“Ik ben wat met wat ik leer!”), maar brengen ze hun leerlingen ook tot diepgaand en betekenisvol leren.

Bovendien biedt het vertoeven in en het werken vanuit authentieke, levensechte contexten, omwille van de spontane interactie die ze bij leerlingen uitlokken, heel wat kansen tot impliciet leren.

---

3. Uitgaan van een gezonde leerambitie

In het katholiek basisonderwijs geloven we in de groeimogelijkheden van elk kind, in het besef dat een leraar de ontwikkeling van een kind nooit volledig kan bepalen. Mensen zijn niet maakbaar, mensen groeien. Om die groei te realiseren is het belangrijk dat leraren hun leerlingen goed kennen. Dat houdt een goed onderbouwde opvolging van elke leerling in, maar gaat verder dan wat door toetsing zichtbaar kan gemaakt worden. De relatie tussen leraar en leerling is er immers ook één van persoonlijke ontmoeting. Als leraar geloven we heel sterk in het principe dat de leerling eigenaar is van diens leren. Vertrouwen in leren en leven van elk kind is het sleutelwoord. Naarmate kinderen ouder worden, willen we ze dan ook aanmoedigen om samen met de leraar hun leerpad te bepalen. Daarbij laten we leerlingen niet los, ook niet als hun leer- en leefpad een andere richting uitgaat dan we als leraar vooropstelden. We kunnen ons daarbij laten inspireren door Bijbelverhalen. Zo lezen we in 'de verloren zoon' (Lucas 15, 1-10) hoe een vader zijn jongste zoon, die zich door zijn levenskeuzes volledig aan de rand van de samenleving plaatste, liefdevol weer in de armen sluit.

Leraren mogen voor elk van hun leerlingen hoge verwachtingen vooropstellen. Dat getuigt van vertrouwen in de uitkomst van leren. Maar de leerambitie moet gezond zijn, lees: haalbaar. Ze moet realistisch afgestemd worden op de individuele aanleg van kinderen. Om tot die realistische afstemming te komen is het belangrijk de vorderingen systematisch in kaart te brengen, en erover te communiceren met de leerling en eventueel ook met diens ouders. Op basis van dat overleg kunnen beslissingen genomen worden over de volgende stappen in het leerproces. Leraren kunnen die informatie bovendien gebruiken om het rendement van hun onderwijsinspanningen te monitoren en waar nodig hun onderwijspraktijk bij te sturen.

---

4. Rijke ondersteuning en interactie

Leren is een interactief en communicatief gebeuren dat gebaat is bij **een sterke interactie** tussen teamleden en leerlingen, tussen leerlingen onderling en tussen leerlingen en eventuele experts van buitenaf. Door de eigen ervaringen, redeneringen en gevoelens te verwoorden en te confronteren met die van andere kinderen of van de leraar, leren kinderen met en van elkaar. Zo krijgen ze zicht op verscheiden leerstrategieën en verwerven ze inzicht in de effectiviteit van de eigen en andermans strategieën.

De onderwijsleeromgeving dient uit te nodigen tot **reflectie op het leren**. Dat kan door procedures en instrumenten te hanteren die aanzetten tot zelfreflectie, peerevaluatie en groepsevaluatie. Op die manier kan het evaluatiegebeuren in een belangrijke mate bijdragen tot het leren van iedereen.

Leraren kunnen de interactie bevorderen door te kiezen voor vormen van groepswork, partnerwork en coöperatief samenwerken tussen leerlingengroepen. Leraren kunnen de kwaliteit van dat samenwerken versterken door de leerlingen daarin van nabij te volgen en te begeleiden.

---

5. Benutten van 'leer-kracht' van leerlingen en leraren

Leraren leveren een cruciale bijdrage aan de ontwikkeling van hun leerlingen en dat zowel op het vlak van hun leren als op het vlak van hun socio-emotionele ontwikkeling. Daarom is het zo belangrijk dat leraren levenslang willen investeren in de **ontwikkeling van hun eigen pedagogische kennis en didactische expertise**. Die hebben ze nodig om, rekening houdend met de diversiteit van hun leerlingengroepen en veranderende maatschappelijke noden, leertrajecten op maat te ontwikkelen. Daarmee kunnen ze gepast inspelen op specifieke behoeften van hun leerlingen.

Leraren staan er niet alleen voor. Door samen te werken, kunnen ze ook de 'teamkracht' benutten. Elke leraar dient een goed zicht te hebben op de vaak uiteenlopende competenties van zijn collega's. Zo kunnen ze er gebruik van maken en die competenties complementair inzetten bij de ondersteuning van individuele leerlingen en leerlingengroepen.

Op klasniveau dienen leraren ook de **'leer-kracht' van hun leerlingen** aan te boren. Dat kan door kinderen systematisch uit te nodigen om hun talenten te tonen en in te zetten, om hun kennis die ze over bepaalde onderwerpen hebben te delen, om over hun ervaringen te vertellen, om te getuigen van situaties en belevingen uit hun eigen leefwereld, om hun vaardigheden te gebruiken en aan elkaar door te geven.

Daarnaast hebben kinderen nood aan de ontmoeting met inspirerende personen naar wie ze opkijken. Zo kunnen kinderen veel leren uit het voorleefgedrag van leraren: uit de manier waarop zij in het leven staan, omgaan met tegenslagen en successen, omgaan met andere mensen en problemen oplossen. Door te spreken met kunstenaars, beoefenaars van allerlei beroepen en andere geëngageerde mensen kunnen ze proeven van hun passie en deskundigheid.

---

6. Een begeleidende lerarenstijl

Om het leren van leerlingen te versterken, is het belangrijk dat kinderen worden begeleid tijdens hun leerprocessen. Dat gebeurt niet in de eerste plaats door antwoorden voor te kauwen, maar door leerlingen te begeleiden in het zoeken naar antwoorden. Daardoor worden leerlingen **onderzoeksvaardig** en ontwikkelen ze **leerstrategieën**. Daardoor stijgt hun 'leer-kracht'.

Vanuit hun intrinsieke motivatie om bij hun leerlingen het beste naar boven te halen, kunnen leraren uitgroeien tot echte mentoren voor hun leerlingen. **Mentoren** gaan actief op zoek naar de mogelijkheden en talenten in elk kind met de bedoeling die te herkennen, te stimuleren, te faciliteren en verder te ontwikkelen. Waar nodig zullen ze hun leerlingen ook tot rust brengen, troosten en steunen.

---

7. Effectiviteit van het leren

Werken aan een stimulerend opvoedingsklimaat en een krachtige leeromgeving komen ontegensprekelijk de effectiviteit van het leren in de basisschool ten goede. De klas en de school worden zo voor leerlingen tot een biotoop waarin ze graag vertoeven omwille van de uitdaging, de coöperatieve ingesteldheid van zowel peers als leraren, en de ervaring van voortdurende groei en ontwikkeling (leersucces). Zo creëren we scholen waar kinderen zich **in hun element** voelen.

OPDRACHT

4

---

*Werken aan de ontplooiing van ieder kind,
vanuit een brede zorg.*

Kohn Lemmer-P. MMXIII

Lucas 13, 6-9

HIJ VERTELDE HUN DEZE GELIJKENIS: 'IEMAND HAD EEN VIJGENBOOM IN ZIJN WIJNGAARD GEPLANT EN GING KIJKEN OF DE BOOM VRUCHT DROEG, MAAR HIJ VOND GEEN VIJGEN. HIJ ZEI TEGEN DE WIJNGAARDENIER: "AL DRIE JAAR KOM IK KIJKEN OF DIE VIJGENBOOM VRUCHT DRAAGT, MAAR TEVERGEEFS. HAK HEM MAAR OM, WANT HIJ DIENT TOT NIETS EN PUT ALLEEN DE GROND UIT." MAAR DE WIJNGAARDENIER ZEI: "HEER, LAAT HEM OOK DIT JAAR NOG MET RUST, TOT IK DE GROND EROMHEEN HEB OMGESPIT EN HEM MEST HEB GEGEVEN, MISSCHIEEN ZAL HIJ DAN HET KOMENDE JAAR VRUCHT DRAGEN, EN ZO NIET, DAN KUNT U HEM ALSNOG OMHAKKEN."

*Beste directeur,
Beste leerkracht,
en al wie bij het schoolgebeuren betrokken is*

Kijk eens naar je leerlingengroep. Die is beslist heel verscheiden. Leerlingen hebben elk hun eigen talenten. Ze groeien op in uiteenlopende thuissituaties. Die diversiteit is een rijkdom. Denk bijvoorbeeld aan kinderen die spontaan enkele woorden opsteken van klasgenootjes met een andere moedertaal. Of aan de verantwoordelijkheidszin die ze aan de dag leggen wanneer ze een klasgenootje bij dagelijkse handelingen helpen.

Die verscheidenheid is ook een uitdaging. In je zorg om leerlingen alle kansen te bieden om hun talenten te ontdekken en zich harmonisch te ontplooien, dien je je aanpak voortdurend te bevragen. Je stemt die af op wat je leerlingen nodig hebben. Als leraar ken jij je leerlingen het beste. Je houding, je ideeën en je manier van werken kunnen het verschil maken. Dat doe je in de eerste plaats door een krachtige leeromgeving te realiseren. De principes daarvan beschreven we in opdracht 2 en 3. Als je investeert in die brede basiszorg, dan help je leerlingen om uit te groeien tot zelfstandige, gelukkige volwassenen, die weten wat ze kunnen, en die zich met zichzelf en met anderen verbonden voelen.

Als katholieke dialoogschool verwelkom je elke leerling, wat zijn talenten, levensbeschouwing of achtergrond ook zijn. Je hebt bijzondere aandacht voor leerlingen die (groei)kansen dreigen te missen. Het gaat om leerlingen die om verschillende redenen leerbedreigd zijn. Ze lopen door sociaal-economische of culturele omstandigheden het risico om het op school minder goed te doen. Als school stippel je een beleid uit waarbij je acties onderneemt om die leerlingen evenwaardige kansen te geven. Voor leerlingen met een beperking werk je als school een zorgbeleid uit dat inspeelt op de specifieke onderwijsbehoeften van die leerlingen.

In de begeleiding en ondersteuning van je leerlingen sta je er niet alleen voor. Je kunt met vragen en problemen bij je collega's terecht, en er is regelmatig overleg. Er wordt ook geïnvesteerd in (in)formele contacten met leerlingen en hun ouders. Zo groeit jouw expertise en die van het team.

Een katholieke school laat zich in haar zorg voor alle leerlingen inspireren door Jezus' voorbeeld. Als team wil je dat leerlingen zich optimaal kunnen ontwikkelen en in staat zijn om mee te bouwen aan een betere samenleving. Je school put daarbij kracht uit de overtuiging dat God voor elk kind een toekomst heeft. Vanuit die hoop biedt ze leerlingen steeds weer nieuwe kansen.

We nodigen je uit om samen met je team te werken aan de ontplooiing van ieder kind, vanuit een brede zorg.

Werken aan de ontplooiing van ieder kind, vanuit een brede zorg

1. Omgaan met verschillen tussen kinderen

Op school staat de ontwikkeling en het leren van alle kinderen centraal. Dat komt tot uiting in het beleid dat je rond leerlingenbegeleiding uitwerkt. Een schoolteam werkt aan een zorgvisie en stippelt een beleid uit waardoor elk kind dat het toevertrouwd wordt, optimale onderwijskansen krijgt. Die school is een inclusieve school. Ze draagt zorg voor de unieke talenten van elke leerling, met bijzondere aandacht voor wie het moeilijk heeft. Kwaliteitsvol onderwijs is daarbij een must. Dat komt tot stand binnen **een krachtige leeromgeving**.

Leraren werken aan een veilig en positief leerklimaat, waardoor leerlingen zich goed voelen op school en tot leren kunnen komen. In dergelijke omgeving mogen leerlingen fouten maken en wordt hun verschillend ontwikkeltempo gerespecteerd. Leraren hebben daarbij aandacht voor ieders talenten en beperkingen. Het unieke profiel van elke leerling vormt het uitgangspunt voor het onderwijs.

Om hun onderwijs effectief te maken, zorgen leraren ervoor dat het werkelijkheidsnabij is en gericht op betekenisvol leren. Bij die aanpak ligt het accent op het ontdekken en stimuleren van talenten en op het geloof in de groeikracht van leerlingen. Leraren gaan dan ook uit van een gezonde leerambitie en stellen hoge verwachtingen ten opzichte van de ontwikkeling van

hun leerlingen. Ze versterken wat goed gaat om te kunnen werken aan wat minder loopt. Met een rijke ondersteuning en interactie kunnen ze bij elk van hun leerlingen heel wat leerwinst genereren. Ze zoeken naar geschikte onderwijsmiddelen en effectieve werk- en organisatievormen. Om realistische doelen te kunnen stellen, sluiten leraren aan bij de onderwijsbehoeften en het ontwikkelperspectief van hun leerlingen. Evaluatie is daar onlosmakelijk mee verbonden. Die is ontwikkelingsgericht en geeft leerlingen en hun ouders zicht op de groei en gemaakte vorderingen. Leraren halen er informatie uit voor de verdere aanpak.

Een katholieke dialogeschool heeft meer dan gewone aandacht voor leerlingen die (groei)kansen dreigen te missen. Ze wordt daarbij geïnspireerd door Jezus' aandacht voor al wie in de maatschappij uit de boot dreigt te vallen. Dat uitgangspunt vraagt van leraren dat ze zich verantwoordelijk voelen voor elke leerling, hoe anders, zwak of lastig die ook is. Omdat leraren geloven in de groeikansen van elk kind, geven ze niet op. Integendeel ze geven elk kind opnieuw een nieuwe kans.

---

2. Het creëren van gelijke onderwijskansen voor alle kinderen

---

We weten dat de kansen van kinderen op een succesvolle schoolloopbaan heel sterk samenhangen met de **socio-culturele en economische kenmerken** van het gezin waarin ze opgroeien. De kennis, vaardigheden en attitudes die in een gezin aanwezig zijn, bepalen in welke mate de thuiscultuur aansluit bij de schoolcultuur. Is er een grote kloof tussen de school en het thuismilieu, dan lopen kinderen het risico om het op school minder goed te doen, ondanks hun talenten.

Het is belangrijk dat een schoolteam de mogelijke impact van de contextkenmerken van de leerlingen op hun leren en ontwikkeling inschat. Het team stippelt dan een **gelijkeonderwijskansenbeleid** uit om al zijn leerlingen gericht te ondersteunen en een brug te slaan met het thuismilieu.

Een schoolteam focust daarbij niet alleen op een individuele leerling, maar richt zich met zijn acties ook tot **specifieke doelgroepen** en tracht zo hun onderwijskansen te vergroten. Zo kan een school werken aan de (school)taalvaardigheid of inzetten op leerlingen- en ouderparticipatie. In haar taalbeleid houdt ze rekening met de meertaligheid van leerlingen, ze professionaliseert zich in het omgaan met diversiteit, heeft oog voor de socio-emotionele ontwikkeling van de leerlingen, en begeleidt hen van jongs af aan in het maken van keuzes.

Om elke leerling maximale ontwikkelingskansen te bieden, kan ze ten slotte een netwerk uitbouwen waarin ook andere sectoren of verenigingen, zoals de jeugdbewegingen, opgenomen worden. Samen werken ze aan **een brede leer- en leefomgeving** op school en in de vrije tijd. Door bijkomende ontmoetings- en vormingskansen wordt de ervaringswereld van de leerlingen verruimd en verrijkt. Dergelijk zorgzaam schoolbeleid komt uiteindelijk alle leerlingen ten goede.

Samenwerking en overleg zijn cruciaal om groeikansen van kinderen te optimaliseren. Zo kunnen teamleden initiatieven op elkaar afstemmen, en problemen of vragen bespreken. Een veilig, positief klimaat zorgt ervoor dat ze de kans krijgen om van elkaar te leren en zich verder gericht te professionaliseren. Een schoolteam heeft niet altijd voldoende expertise. Het team kan dan een beroep doen op de deskundigheid die er in andere scholen aanwezig is of de hulp invoeren van externe partners zoals pedagogisch begeleiders of opbouwwerkers.

De belangrijkste partners van de school zijn ouders en andere opvoeders. Zij kennen de kinderen het best en moeten daarom actief betrokken worden bij de ondersteuning. Binnen een schoolbeleid gericht op gelijke onderwijskansen, zullen bepaalde acties zich ook specifiek tot hen richten. Zo kan in de schriftelijke communicatie met ouders gewerkt worden met pictogrammen zodat ook anderstaligen de boodschap begrijpen.

Ouders durven hun bezorgdheden niet altijd te uiten. Investeer daarom in een warm en open schoolklimaat waardoor ouders voelen dat ze met hun vragen of problemen steeds bij iemand terecht kunnen.

---

3. Aanpak afstemmen op de specifieke onderwijsbehoeften van kinderen

---

Leraren houden rekening met individuele verschillen. Dat kunnen contextkenmerken zijn, maar het kunnen ook verschillen in fysieke en mentale ontwikkeling zijn. Het kan gaan om verschillen in motivatie, in leerstijl, leervermogen en talent. Het schoolteam beschouwt die diversiteit als een meerwaarde voor het leerproces. Door in te zetten op een krachtige leeromgeving waarbij alle leerlingen kunnen groeien, kan een team eventuele problemen voorkomen.

Om tegemoet te komen aan de individuele onderwijsbehoeften van de leerlingen, kiezen leraren voor **differentiatie**. Door te differentiëren brengen ze het onderwijsaanbod dichterbij de leerlingen. Binnen het gemeenschappelijk curriculum wordt dan flexibel met doelen, inhoud, instructie, tempo, werkvormen, groeperingsvormen en evaluatie omgesprongen. De diepgang waarmee een leerling een opdracht uitvoert, zit in een verschillende graad van beheersing, abstractie, analyse of complexiteit.

Zorgen voor kwaliteitsvol onderwijs via een krachtige leeromgeving is werken aan **brede basiszorg**. Voor sommige leerlingen is die brede basiszorg niet voldoende. Door persoonsgebonden kenmerken (bijvoorbeeld een ontwikkelingsvoorsprong, een leer-, gedrags- of ontwikkelingsstoornis of een beperking) hebben ze **specifieke onderwijsbehoeften**. Het gaat om leerlingen die nood hebben aan een individueel aangepaste schoolorganisatie, een aangepast curriculum of een andere aanpak. Soms hebben ze nood aan bijkomende middelen om efficiënt en effectief te kunnen leren. In samenspraak met de zorgcoördinator, het zorgteam en waar nodig het CLB, zullen leraren differentiëren, remediëren, compenseren, dispensereren, doelen toevoegen of zorgen voor een individuele handelingsplanning.

Een leerling met een beperking kan **redelijke aanpassingen** vragen. Redelijke aanpassingen nemen obstakels weg. Ze zorgen ervoor dat de onderwijsomgeving aangepast is aan de specifieke onderwijs- en opvoedingsbehoeften van de leerling en dat hij kan deelnemen aan het onderwijs op school. Een leerling heeft recht op redelijke aanpassingen, zolang ze niet buiten proportie zijn. Het schoolteam bekijkt daarom welke redelijke aanpassingen er nodig zijn om de ontwikkelingskansen van die leerling te garanderen en zijn onderwijsparticipatie mogelijk te maken. Het team weegt af welke redelijke aanpassingen haalbaar zijn.

Als het zorgaanbod van de school en externe ondersteuning geen antwoord bieden op de onderwijsbehoeften van de leerling, dan kan **een overstap naar een individueel aangepast curriculum in een andere gewone school of een overstap naar een andere (buiten)gewone school op maat** een zinvol alternatief zijn.

Net als bij een degelijk gelijkeonderwijskansenbeleid wordt bij een goed zorgbeleid geïnvesteerd in **samenwerking en overleg**: binnen het team, met het CLB maar ook met ouders of andere opvoeders. Een open communicatie waarbij zij als gelijkwaardige partners betrokken worden, is belangrijk om resultaten te bereiken. Daarnaast dient het team ook tijd te maken voor de verwachtingen en vragen van de betrokken leerling.

Een veilig en positief schoolklimaat zorgt ervoor dat ouders het gevoel hebben dat ze met hun problemen en vragen steeds bij iemand terecht kunnen. Dergelijk klimaat draagt er ook toe bij dat teamleden van elkaar kunnen leren en zich verder gericht willen professionaliseren.

Een schoolteam heeft niet altijd voldoende expertise. Het kan dan een beroep doen op de deskundigheid die er in andere scholen of in scholen van het buitengewoon onderwijs aanwezig is. Het team kan voorts de hulp inroepen van andere externe partners zoals de pedagogische begeleiding, het CLB of specifieke voorzieningen uit de welzijn- en gezondheidssector. De school kan ook een beroep doen op de expertise van andere scholen voor gewoon of buitengewoon onderwijs.

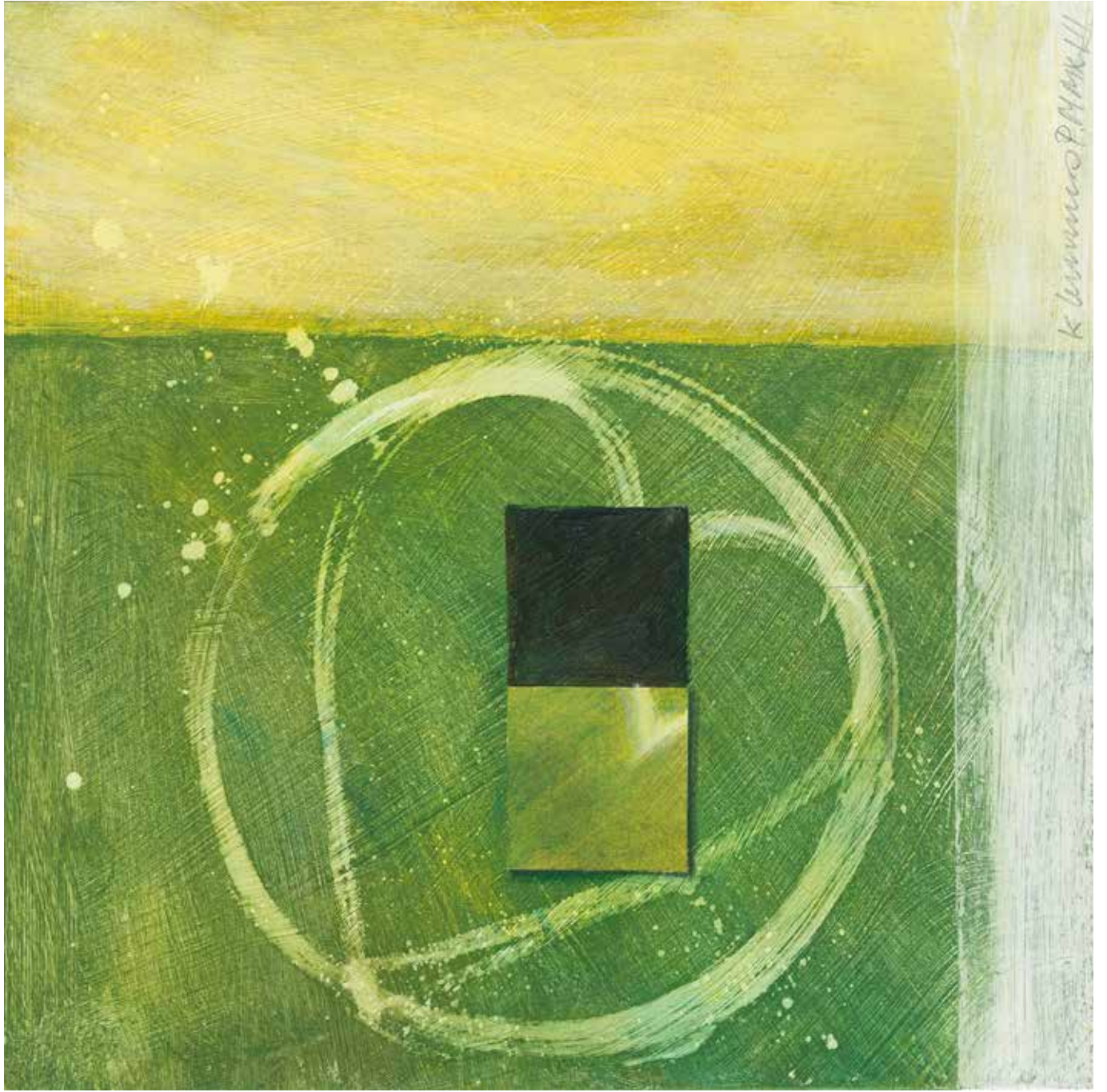
OPDRACHT

5

Werken aan de school als gemeenschap en als organisatie.

---

1 Korinthiërs 12, 12-21

EEN LICHAAM IS EEN EENHEID DIE UIT VELE DELEN BESTAAT; ONDANKS HUN VEELHEID VORMEN AL DIE DELEN SAMEN ÉÉN LICHAAM. ZO IS HET OOK MET HET LICHAAM VAN CHRISTUS. WIJ ZIJN ALLEN GEDOOPT IN ÉÉN GEEST EN ZIJN DAARDOOR ÉÉN LICHAAM GEWORDEN, WIJ ZIJN ALLEN VAN ÉÉN GEEST DOORDRENKT, OF WE NU UIT HET JOODSE VOLK OF UIT EEN ANDER VOLK AFKOMSTIG ZIJN, OF WE NU SLAVEN OF VRIJE MENSEN ZIJN. IMMERS, EEN LICHAAM BESTAAT NIET UIT ÉÉN DEEL, MAAR UIT VELE. ALS DE VOET ZOU ZEGGEN: 'IK BEN GEEN HAND, DUS IK HOOR NIET BIJ HET LICHAAM,' HOORT HIJ ER DAN WERKELIJK NIET BIJ? EN ALS HET OOR ZOU ZEGGEN: 'IK BEN GEEN OOG, DUS IK HOOR NIET BIJ HET LICHAAM,' HOORT HET ER DAN WERKELIJK NIET BIJ? ALS HET HELE LICHAAM OOG ZOU ZIJN, WAARMEE ZOU HET DAN KUNNEN HOREN? ALS HET HELE LICHAAM OOR ZOU ZIJN, WAARMEE ZOU HET DAN KUNNEN RUIKEN? GOD HEEFT NU EENMAAL ALLE LICHAAMSDLEN HUN EIGEN PLAATS GEGEVEN, PRECIJS ZOALS HIJ DAT WILDE. ALS ZE MET ELKAAR SLECHTS ÉÉN LICHAAMSDLEEL Zouden vormen, zou dat dan een lichaam zijn? Het is juist zo dat er een groot aantal delen is en dat die met elkaar één lichaam vormen. Het oog kan niet tegen de hand zeggen: 'Ik heb je niet nodig,' en het hoofd kan dat evenmin tegen de voeten zeggen.

*Beste directeur,
Beste leerkracht,
en al wie bij het schoolgebeuren betrokken is*

Je taak als leraar in het katholiek basisonderwijs is boeiend en uitdagend. Er wordt van jou verwacht dat je 'goed' les geeft. Dat wil zeggen dat je kwalitatief hoogwaardig onderwijs biedt. Tevens ben je mee verantwoordelijk voor de opvoeding van de kinderen die je worden toevertrouwd. Een omvangrijke opdracht waar je gelukkig niet alleen voor staat.

In het basisonderwijs is de leraar-leerlingrelatie van onschatbare waarde. Kinderen hebben op school en in de klas behoefte aan geborgenheid en veiligheid. Maar de muren van de klas mogen geen omwalling worden. Wij denken eerder aan gastvrije klassen met vele vensters van waaruit een ruime blik op de wereld mogelijk is. Klassen met open deuren die anderen uitnodigen om binnen te lopen. Op die manier ontstaat verbondenheid waarin teamkracht kan gedijen. In zo'n klimaat kunnen je schoolbestuur, directie, teamgenoten, de ouders en externe begeleiders hun rol ten volle opnemen. Zo'n verbondenheid is niet alleen efficiënt, maar werkt ook inspirerend en bemoedigend. Zo bouw je gezamenlijk aan een hechte schoolgemeenschap die steeds op zoek gaat naar 'het beste' voor elk kind en voor elk teamlid, kortom voor elkeen die bij de schoolwerking betrokken is.

De katholieke basisschool willen we in de eerste plaats typeren als een gemeenschap. Je collega's heb je niet zelf gekozen. Maar dat belet niet dat jullie samen met de leerlingen bouwen aan een liefdevolle gemeenschap waarin iedereen zich gewaardeerd voelt. In zo'n gemeenschap kunnen mensen met elkaar in dialoog treden. Respect voor elke waardevolle mening en overtuiging staat daarin voorop.

We nodigen je uit om actief mee te werken aan een schoolorganisatie die de nodige structuur biedt om die dialoog mogelijk te maken, en die toelaat om het opvoedingsproject van de school gestalte te geven.

Werken aan de school als gemeenschap en als organisatie

1. De school als pedagogische gemeenschap

60

In een school werken vele betrokkenen samen aan dezelfde kernopdracht: kinderen tot leren brengen en hen begeleiden in hun groeiproces van menswording. Dat doel krijgt extra kansen wanneer er ook aandacht is voor het welbevinden en de betrokkenheid van de personeelsleden.

Het is een uitdaging om een groep individuen samen te smeden tot een hecht team. In dat proces zijn er momenten van nabijheid en samenhang, maar evenzeer van verwijdering en vereenzaming.

De katholieke basisschool wil haar opdracht realiseren als **pedagogische gemeenschap vanuit een christelijke inspiratie**. Ze streeft ernaar om een liefdevolle gemeenschap te vormen, waar de leden elkaar aanvaarden, aanmoedigen en bevestigen, en waar men gelooft in ieders mogelijkheden en groeikracht.

Let wel, het gaat hier duidelijk om een pedagogische gemeenschap. Een school is immers geen parochie of geloofsgemeenschap. Als pedagogische gemeenschap werkt ze vanuit de overtuiging dat ze haar kernopdracht beter kan realiseren als alle medewerkers het opvoedingsproject samen dragen.

---

2. Een goed georganiseerde gemeenschap

Een katholieke basisschool die als pedagogische gemeenschap wil samenwerken aan kwaliteitsvol onderwijs, heeft nood aan een goede organisatie. Ze weet die organisatie zo uit te bouwen dat ze structuur geeft aan de gemeenschap. De organisatie ondersteunt het realiseren van het schooleigen pedagogisch project. De school investeert in haar beleidsvoerend vermogen opdat het leren en welbevinden van iedere leerling en van ieder personeelslid zou bevorderd worden. Ze doet dat doorheen de acht dragers van beleidsvoerend vermogen ontwikkeld door Vanhoof & Van Peteghem (o.a. 2017):

1. Doeltreffende communicatie
2. Ondersteunende relaties en samenwerking
3. Gedeeld leiderschap
4. Gezamenlijke doelgerichtheid
5. Responsief vermogen
6. Innovatief vermogen
7. Een geïntegreerd beleid
8. Reflectief vermogen

In wat volgt, vertalen en concretiseren we die acht dragers. We hanteren daarbij een andere volgorde.

2.1. De school laat zich voor de eigen werking inspireren door een duidelijke visie op haar opdracht. Er is bij de teamleden een gezamenlijke doelgerichtheid

In opdracht 1 heb je kunnen lezen dat we in de katholieke basisschool uitgaan van een mens- en wereldbeeld dat gestoeld is op de christelijke geloofstraditie. Vanuit dat referentiekader formuleerden we er doelen voor het leren en de opvoeding van de kinderen op school.

De katholieke basisschool dient meer te zijn dan enkel de technische uitvoerder van haar decretales onderwijsopdracht. Ze wordt uitgedaagd om bij monde van het schoolteam co-bezieler van de menswording van haar leerlingen te zijn en dat binnen een christelijk perspectief op mens en wereld.

Elke schoolgemeenschap staat voor de uitdaging om (permanent) na te denken over haar opvoedingsproject en de doelstellingen die ze daarin vooropstelt: “Van waaruit handelen en denken we? Waar willen we naartoe?” Daarvoor moet de katholieke schoolgemeenschap, wil ze geloofwaardig zijn, durven terugkeren naar haar christelijk fundament. Inspiratie kan ze vinden in het Bijbelse woord van God, in het leven van Jezus en andere inspirerende figuren zoals de stichter van de school. Die basis kan ze, in dialoog met alle betrokkenen, actualiseren naar de eigen, hedendaagse context. Daarbij zal ze ook refereren aan het verleden, aan haar ‘erfgoed’ dat ze bij haar leden in herinnering kan brengen en kan doorgeven. Zo ontstaat verbinding en continuïteit. Daarnaast dient ze op de hoogte te zijn van wat, volgens wetenschappelijk onderzoek, echt werkt in onderwijs.

Om te komen tot **een gezamenlijke doelgerichtheid** is het van groot belang dat alle geledingen van de schoolgemeenschap worden betrokken bij de reflectie op het christelijk referentiekader. Op die manier kan een gemeenschappelijk keurmerk ontstaan waarvoor iedereen zich mee verantwoordelijk voelt en waarvoor iedereen zich engageert in woord en daad.

Een visie hebben en die ook kunnen en durven communiceren, getuigt van het **responsief vermogen** van de school. Dat is geen evidente uitdaging gezien de samenstelling van de leerlingengroep en het schoolteam, en gezien de pluralistische samenleving waarop de school jonge mensen voorbereidt. Het vereist binnen de schoolgemeenschap een voortdurende en open dialoog met en tussen mensen in de context van de katholieke dialoogschool waar zij deel van uitmaken. Die dialoog krijgt pas kans wanneer iedereen bereid is om erin mee te gaan, de eigen inspiratiebronnen in de dialoog wil betrekken, en zich wil engageren om het project van de katholieke dialoogschool waar te maken.

2.2. De school streeft naar een hoge betrokkenheid van haar verschillende geledingen en naar een gedeeld dialogaal leiderschap

In scholen met een sterk beleidsvoerend vermogen is leiderschap zeker geen zaak van de schoolleiding alleen, maar is er sprake van gedeeld dialogaal leiderschap. De school is beter in staat om beleid te voeren als de activiteiten van het hele team en leidinggevenden op elkaar afgestemd zijn en wanneer betrokkenen kunnen participeren in de besluitvorming. Hoewel niet alle teamleden steeds betrokken kunnen worden bij elke besluitvorming, is het toch noodzakelijk dat de school momenten en mogelijkheden voor participatie voorziet. De rol van de leidinggevende is cruciaal.

Aan die gezamenlijke doelgerichtheid en het realiseren van het schooleigen opvoedingsproject werkt ieder lid van de schoolgemeenschap volgens de **eigen mogelijkheden en verantwoordelijkheden** ten dienste van de toekomst van de leerlingen.

2.2.1. Het schoolbestuur

Het schoolbestuur **organiseert** het onderwijs en is er meteen ook de **eindverantwoordelijke** voor. Dat bestuur heeft de taak om samenspraak tussen alle betrokkenen te organiseren: bestuurders, schoolleiding, schoolteam, ouders en leerlingen. Op die manier kan een gezamenlijke visie worden ontwikkeld die zich vertaalt in een schooleigen pedagogisch project.

Project verwijst hier naar “voor zich uit werpen”. De schoolgemeenschap werpt een blik op de toekomst van de kinderen en de school. Als er een open gesprek is, voelen de verschillende schoolbetrokkenen zich mede-eigenaar. Ze zullen zich mee inzetten om de visie zichtbaar te maken en uit te dragen naar alle partners.

Schoolbestuurders dienen bereid te zijn zich blijvend te vormen en te zoeken hoe ze een **identiteitsbetrokken beleid** kunnen voeren waarin de dialoog met de visie en de christelijke geloofstraditie gewaarborgd blijft. Dat zorgt ervoor dat ze op een gepaste manier ondersteuning kunnen bieden aan de schoolleiding en het team waarmee ze samen school maken.

64

2.2.2. De schoolleiding

De schoolleiding speelt in het schoolbeleid een **centrale rol**. Ze wordt door het schoolbestuur gemandateerd om de dagelijkse leiding van de school op te nemen. Van de schoolleiding kan worden verwacht dat ze het team leidt vanuit een persoonlijke betrokkenheid op het project en vanuit een sterke bezieling. Die betrokkenheid uit zich ook in de aandacht die ze heeft voor het mee gestalte geven aan het schooleigen, christelijk opvoedingsproject. Ze bewaakt van daaruit de kwaliteit van onderwijs en opvoeding. Daarin staat de schoolleiding niet alleen. Het gaat om **gedeeld dialogaal leiderschap**. Dat kan gerealiseerd worden door teamleden te laten participeren aan de besluitvorming, door hen individueel of via werkgroepen mee verantwoordelijk te maken voor bepaalde aspecten van het schoolleven en hen te betrekken bij de kwaliteitsontwikkeling rond de realisatie van het opvoedingsproject.

2.2.3. Het schoolteam

In het katholiek onderwijs wordt naast een **professioneel engagement** ook een **persoonlijk engagement** gevraagd. Daarbij wordt een beroep gedaan op eigen kennis, vaardigheden en attitudes. Ook de persoonlijke (be)ziel(ing) wordt aangesproken. De teamleden kunnen zich niet beperken tot de rol van toeschouwer. Ze bepalen mee de koers van de school.

Personeelsleden willen het beste van zichzelf geven, en kinderen, jongeren en volwassenen vormen tot mensen die vrij en verantwoordelijk bijdragen aan de samenleving van vandaag en morgen. Ook al is voor hen de katholieke identiteit van de school niet langer altijd vanzelfsprekend, toch kiezen ze ervoor om zich, vanuit hun opdracht, voluit in te zetten voor dat specifieke vormingsproject. Meer nog: ze zijn er bevoorrechte en essentiële partners van. Daarom verwacht de school dat ze allen samen actief bijdragen aan het leven op een katholieke dialogeschool – in gesprek met leerlingen, elkaar en de schoolleiding. Welke hun eigen overtuigingen ook zijn, ze vinden er de inspiratie om mee te werken aan het katholiek-pedagogische project van de school. De personeelsleden zijn mensen die met passie en gedrevenheid, graag met leerlingen en collega's aan de slag gaan, en daartoe inhoudelijk, pedagogisch en didactisch beslagen zijn. Ze werken mee aan een leeromgeving waarin iedere lerende optimaal tot leren, leven en werken komt. In hun werken en samenwerken zijn ze zich bewust van hun voorbeeldrol.

2.2.4. De leerlingen

In het proces van samen schoolgemeenschap vormen, worden ook leerlingen aangesproken op hun mogelijkheden en verantwoordelijkheden. Het schoolteam gaat op zoek naar kansen om hen te laten meedenken, meepraten, meebeslissen en meedoen. Zo werkt het aan verbondenheid en toont het dat de school respectvol en open met leerlingen wil omgaan.

2.3. De school integreert de verschillende beleidsinitiatieven die ze neemt

Binnen de visie van gedeeld dialogaal leiderschap maken we duidelijke afspraken over taken, bevoegdheden en rollen. Samenwerken is noodzakelijk. De violen gelijk stemmen een meerwaarde. We creëren ruimte voor activiteiten, ambities, wensen van anderen in de school. Zowel het schoolbestuur, de schoolleiding, als het schoolteam krijgen bepaalde bevoegdheden toegewezen. Meer nog: alle medewerkers worden aangemoedigd om vanuit een persoonlijke motivering hun verantwoordelijkheid op te nemen en zich te engageren. Daarom worden ze mee betrokken bij de verdeling van die verantwoordelijkheden. Dat komt ook het professionele en persoonlijke welbevinden van de teamleden ten goede. Ze mogen namelijk ervaren dat ze door het opnemen van die verantwoordelijkheid **mee gestalte geven aan het project**.

2.3.1. Op het niveau van het schoolbestuur en de schoolleiding

Schoolbestuur en schoolleiding doen er goed aan om bij de werving en de selectie van personeel de levensbeschouwelijke **grondslag van het schooleigen opvoedingsproject** te **duiden** en mee **in rekening te brengen**. Daartoe bevragen ze de kandidaten naar hun bereidheid om gaandeweg te groeien in het christelijk geïnspireerd verhaal van de school. Ze zijn nieuwsgierig naar de persoonlijke motivatie van waaruit kandidaten voor het beroep van leraar kiezen en weten dat op een passende wijze mee te nemen in hun uiteindelijke keuze voor een bepaalde kandidaat. Het schoolbestuur en de schoolleiding engageren zich daarenboven om in het **nodige ondersteunings- en navormingsaanbod** te voorzien.

Het schoolbestuur en de schoolleiding leggen de taakverdeling best vast in een functiebeschrijving. Ook het *Werken aan een schooleigen christelijke identiteit en een gezamenlijke doelgerichtheid* hoort thuis in die functiebeschrijving. Het maakt deel uit van de inhoud die bijvoorbeeld tijdens een functioneringsgesprek aan bod komen.

2.3.2. Op het niveau van de leraren

Leraren kunnen bogen op eigen inzichten, ervaringen, meningen, verinnerlijkte waarden en verhalen. Die maken deel uit van wie ze zijn en gaandeweg zullen worden. Hun persoonlijke geschiedenis – ook op het levensbeschouwelijke domein - is immers nooit af. Die **persoonlijke identiteit** nemen ze mee naar de klas en naar hun leerlingen.

Op school maken ze ook gebruik van hun **professionele identiteit**, hun leraar-zijn. Er wordt van hen verwacht dat ze bekwaam zijn en dat ze zich verder willen bekwaamen om kinderen te helpen ontwikkelen op vele domeinen, ook het levensbeschouwelijke.

Bij de realisatie van het schooleigen opvoedingsconcept kleuren de persoonlijke en professionele identiteit van de leden mee de **identiteit van de school** (institutionele identiteit). Omgekeerd beïnvloedt de schoolidentiteit ook de beleving van de persoonlijke identiteit en de ontwikkeling van de professionele identiteit. Zo ontstaat er een dialoog tussen drie identiteiten:

- de dialoog op het niveau van de professionele en de institutionele identiteit:

Alle medewerkers engageren zich om via interne en externe ondersteuning te blijven **professionaliseren**. Daarbij wordt expliciet ingezet op hun bekwaamheid om de levensbeschouwelijke ontwikkeling van leerlingen te ondersteunen. Medewerkers zoeken en grijpen ook vormingskansen om hun eigen verbinding vanuit hun professionele identiteit met het eigen verhaal en project van hun school verder te kunnen ontwikkelen. Doordat medewerkers zich professionaliseren kunnen zij een grotere **deskundigheid** binnenbrengen in de school. De school kan zich zo sterker en beter profileren, ook als het gaat om het levensbeschouwelijk aspect van opvoeding en onderwijs.

- de dialoog op het niveau van de professionele en de persoonlijke identiteit:

Die professionalisering mag niet gereduceerd worden tot het verwerven van kennis en vaardigheden op zich. Ze impliceert ook dat medewerkers bereid zijn om persoonlijke ervaringen, overtuigingen, tastend en zoekend geloof, twijfels, wensen, idealen, bezieling ... ter sprake te brengen. In een **open dialoog** confronteren medewerkers zo hun binnenkant met het project van de school waaraan ze mee invulling dienen te geven. Zo richt de professionalisering zich ook op het groeien in **beroepsspiritualiteit**: de ontwikkeling van de professionele identiteit kan als gevolg hebben dat ook de persoonlijke (levensbeschouwelijke) identiteit groei en verdieping kent.

- de dialoog op het niveau van de institutionele en de professionele identiteit:

Het schoolbestuur en de schoolleiding hebben de opdracht om een **gericht personeelsbeleid** te voeren (aanwerving, aanvangsbegeleiding, loopbaanbegeleiding, aanbieden van professionaliseringskansen op het niveau van de verschillende ontwikkelingsaspecten van de persoon en de organisatie) waarin de levensbeschouwelijke grondslag van het schooleigen opvoedingsproject onderwerp van gesprek is. Zo wordt de inhoud van de professionele identiteit en de beroepsspiritualiteit niet aan het toeval overgelaten en wordt er doelbewust gekozen om de 'dragende groep van christenen' binnen de school te ondersteunen.

- de dialoog op het niveau van de institutionele en de persoonlijke identiteit:

De identiteit van een katholieke school, die zich steeds verder ontwikkelt als deel van de katholieke traditie en gemeenschap, kan door schoolbestuur en schoolleiding niet alleen als **opdracht** voor zichzelf en alle medewerkers worden gezien. Ze is ook een **gave**, die mogelijk maakt om vandaag heel concreet te beleven wat de inspiratie van Jezus kan betekenen. Meer nog: de institutionele identiteit van een katholieke dialoogschool maakt mogelijk om **zich te laten inspireren**, vanuit welk perspectief men ook zelf naar de wereld kijkt. Verrijkt door de uitnodigende oproep van een katholieke dialoogschool kunnen medewerkers niet alleen op een specifieke manier groeien in hun beroepspraktijk, maar ook als persoon.

2.4. Op school kan en wil men samenwerken vanuit het geloof in de kracht van het team

Een katholieke basisschool kan zich pas ontwikkelen tot een gemeenschap als er een positief klimaat heerst, waarin teamleden steun vinden bij elkaar en geloven in de mogelijkheid om individueel en als team te groeien.

In een katholieke basisschool is samenwerken een **vorm van dienstbaar zijn** aan elkaar in een sfeer van vrijheid en in wezen ook van naastenliefde. Het komt erop aan om als team de **complementariteit** en de veelzijdigheid aan talenten, deskundigheid en vaardigheden binnen de groep te benutten. Met andere woorden: vertrouwen te hebben in de teamkracht, zoals het ondersteunende Bijbelcitaat (1 Korinthiërs 12, 12-21) van deze opdracht aangeeft.

Om tot een breed draagvlak te komen bij het realiseren van het schooleigen opvoedingsproject is er nood aan een plan (een schoolwerkplan, een prioriteitenplan, een nascholingsplan ...). Het schoolteam bewaakt de uitvoering ervan en stuurt bij waar nodig.

2.4.1. Samenwerking met de ouders

Schoolteams weten dat **ouderbetrokkenheid vele gezichten** kan hebben. Ouders denken namelijk niet allemaal hetzelfde over onderwijs en over de rol die ze kunnen spelen in de schoolloopbaan van hun kind. Ze hebben niet allemaal dezelfde competenties en vaardigheden om hun kind te ondersteunen of om in dialoog te gaan met de school. Leraren – en bij uitbreiding schoolteams – gaan met ouderbetrokkenheid op een verschillende manier om. Schoolteams en ouders bespreken hoe ze gezamenlijk het leren van de kinderen kunnen ondersteunen en het welbevinden, de leerkansen en de leerresultaten van kinderen kunnen stimuleren en maximaliseren.

Een **goede en open communicatie** tussen alle bij de schoolwerking betrokken partners is onontbeerlijk. Die communicatie kan op verschillende manieren tot stand komen. Dat kan informeel gebeuren, bij een ontmoeting aan de schoolpoort of via een telefoontje. Maar ook formele momenten zijn in dat opzicht belangrijk: bijvoorbeeld bij een gepland oudercontact, tijdens een infoavond of tijdens een vergadering van de ouderraad. De school gaat in gesprek met de ouders om na te gaan of de initiatieven die de ouders willen nemen, overeenstemmen met de visie van de school en niet haaks staan op de prioriteiten die het team heeft vooropgesteld.

2.4.2. Samenwerking met de plaatselijke (geloofs)gemeenschap

De meeste katholieke basisscholen zijn van oorsprong parochiescholen of scholen die ontstonden in de schoot van een congregatie. Dat verklaart ook hun verankering in het dorp, de gemeente of de stad. Voor sommige katholieke basisscholen is die band met de lokale geloofsgemeenschap nog steeds zichtbaar en voelbaar.

De katholieke schoolgemeenschap **staat open voor** een ontmoeting met de plaatselijke kerkgemeenschap of met andere geloofsgemeenschappen. Zij kan **meeleven met** de lokale gemeenschap en die ondersteunen, bijvoorbeeld door zich te engageren in initiatieven die het school-eigen opvoedingsproject concreet maken, zoals een solidariteitsactie.

De lokale gemeenschap kan op haar beurt de **school bevragen** in de beleidsmatige keuzes die ze maakt op basis van de krachtlijnen van het eigen project, bijvoorbeeld via een vertegenwoordiging in de schoolraad. De katholieke school kan en wil echter niet voorbijgaan aan de context van de multiculturele samenleving. Ze is er een weerspiegeling van. Ze stelt zich dan ook, daartoe opgeroepen door de traditie die haar werking inspireert, gastvrij open voor alle kinderen. Dat is een typisch kenmerk van een katholieke dialogeschool.

2.4.3. Samenwerking met andere onderwijsondersteuners

Soms stuit het lerarenteam op problemen waar het zelf geen oplossing voor kan aanreiken. Het is voor een team natuurlijk niet mogelijk om op alle terreinen deskundig te zijn. Extra advies en ondersteuning kunnen dan welkom zijn. Vaak is er slechts tijdelijk nood aan ondersteuning. Bij de integratie van een leerling met een beperking bijvoorbeeld kan de expertise van een andere school heel wat opstartproblemen voorkomen. In een groter geheel is er meer kans om die **deskundigheid** aan te treffen. Een goede relatie met collega's van andere scholen, met pedagogisch begeleiders, met inspecteurs-adviseurs rooms-katholieke godsdienst en met medewerkers van het CLB is een sterke troef om leerlingen oplossingen aan te reiken en naar de juiste hulp binnen of buiten de school door te verwijzen.

2.5. De school is in staat om doeltreffend te communiceren

Een schoolteam communiceert voortdurend met de directe omgeving: voor geïnteresseerde ouders zet het team tijdens de opendeurdag het opvoedingsproject en de troeven in de kijker; in de pers wordt een nieuw gebouw of een project getoond. Er is de schoolwebsite, een nieuwsbrief, een eigen Facebookpagina en soms zelfs een Twitteraccount. Verzorgde en doeltreffende communicatie draagt bij **tot het imago van de school** en helpt om het pedagogisch project van de school te verduidelijken.

Maar ook op school zelf wordt er voortdurend gecommuniceerd: tijdens teamoverleg, gesprekken met ouders (soms via een elektronisch platform), met leerlingen, met ondersteuners of andere externen. Doeltreffende en transparante communicatie **motiveert**, zorgt voor **een goede verstandhouding** en **verhoogt de betrokkenheid**. Effectieve communicatie en een gezonde feedbackcultuur zorgen voor **een verbindend schoolklimaat**.

72

Zowel formele als informele communicatie zijn van belang om een doeltreffende communicatie te bewerkstelligen. Schoolbestuur en directeur zorgen niet enkel voor een goede informatie-doorstroming naar het lerarenteam, maar laten de communicatie in twee richtingen verlopen. Daarnaast kunnen teamleden met elkaar in gesprek gaan om te leren van elkaars ervaringen.

2.6. De school heeft een hoog responsief vermogen

Een school mag geen eiland zijn. Als katholieke dialogeschool toetst de basisschool het school-eigen opvoedingsproject af aan de maatschappelijke ontwikkelingen en nieuwe opvattingen. Het laat haar toe om waar nodig en wenselijk aanpassingen te doen en mee te evolueren. Dat betekent dat de school ook **moedige keuzes moet durven maken** wanneer de eigen uitgangspunten in het gedrang komen. De discussie over het schooleigen opvoedingsproject dient dan ook altijd gaande te zijn.

2.7. De school heeft de capaciteit om over haar werking te reflecteren en om haar werking bij te sturen en haar aanbod te verrijken

Het schooleigen opvoedingsproject dient de zorgvuldige neerslag te vormen van besproken opties. Dat proces van **'samen creëren'** zorgt voor een grote mate van betrokkenheid bij de verschillende actoren en activeert het gevoel van **mede-eigenaarschap**. Het team zal dan veel meer bereid zijn om elke keuze en planning die de school maakt, tegen het licht van dat project te overwegen en te evalueren. Vanuit dat gezamenlijk proces zal de ontvankelijkheid voor fundamentele vragen als 'Wat betekent een gelijkgerichte visie op onderwijs voor onze school? Hoe komt onze identiteit daarin ter sprake? En hoe kunnen we de visie daadwerkelijk gestalte geven?' groter zijn. Daartoe dienen teamleden zowel samen als individueel tot **zelfonderzoek** bereid te zijn. En wanneer vanuit die reflectie bijstellingen noodzakelijk zijn, moet men zich daartoe willen engageren.

Zelfevaluatie in een katholieke basisschool heeft als doel om de kracht van de schoolgemeenschap op het spoor te komen, die te leren waarderen, nieuwe creatieve krachten aan te boren en verbeelding te activeren opdat het leren en het leven van de leerlingen een extra dimensie zou krijgen.

2.8. De school besteedt zorg aan het proces van vernieuwen

Een beleidskrachtige school tracht ook het schooleigen pedagogisch project permanent te onderzoeken, te actualiseren, te nuanceren en eventueel inhoudelijk bij te sturen. In dat **vernieuwingsproces** heeft de schoolleiding een belangrijke verantwoordelijkheid. Zij ziet erop toe dat in de vernieuwingsprioriteiten van de school elementen aan bod komen die de schooleigen identiteit verlevendigen of versterken. Dat wil ook zeggen dat ze er samen met haar team over waakt om niet op elke voorbijrijdende vernieuwingstrein te springen, of slaafs na te volgen wat externen als te vernieuwen facetten van de schoolwerking voorschrijven. De schoolleiding dient te beschikken over een onderscheidingsvermogen dat aangeeft wat in het bestaande aanbod zinvol en waardevol genoeg is om geborgd te worden.

Vernieuwing slaat in de eerste plaats op het **vertalen van het schooleigen opvoedingsproject** in concrete acties die in gezamenlijk overleg dienen te worden voorbereid en gepland. Qua uitvoeringstempo dient de schoolleiding rekening te houden met de complexiteit van het proces van verandering en met de behoeften en noden van zowel individuele teamleden als van de groep als geheel. Eén en ander wordt vastgelegd in het **prioriteitenplan** van de school. Dat omvat zowel een kortetermijnvisie als een visie op middellange termijn.

Om te kunnen innoveren is professionalisering onontbeerlijk. Dat kan op verschillende manieren: via interne en externe ondersteuning.

2.8.1. Interne ondersteuning

Beroepsvervolmaking of vorming kan vele gezichten hebben. Geruggesteund door een krachtige interne begeleiding kan de 'leer-kracht' van leraren en de '**kracht' van het team** benut worden door te kiezen voor professionalisering in de vorm van onder meer collegiale consultatie, hospiteren, intervisie, team teaching, coördinatie via interne netwerking en overleg in werkgroepen. Die initiatieven bieden aan minder ervaren leraren de mogelijkheid om van ervaren leraren te leren.

2.8.2. Externe ondersteuning

Om de schoolinterne expertise te verruimen is inbreng van buitenaf soms wenselijk. Die externe ondersteuning kan leemtes in kennis, competenties en vaardigheden bij teamleden invullen of de implementatie van vernieuwingen ondersteunen. De school kan daarvoor een beroep doen op de **pedagogische begeleiding**. Bijkomend of geïntegreerd in het ondersteuningstraject kan ze ook het individuele of teamgerichte nascholingsaanbod benutten. Specifiek voor het leergebied rooms-katholieke godsdienst kan een beroep gedaan worden op de **inspecteurs-adviseurs rooms-katholieke godsdienst** van het eigen bisdom.

Voor de katholieke basisschool, met haar uitgesproken levensbeschouwelijke grondslag, moet de professionalisering zich ook richten op het groeien in **beroepsspiritualiteit**. Die professionalisering mag niet gereduceerd worden tot het verwerven van kennis en vaardigheden op zich. Ze impliceert dat personeelsleden bereid zijn om persoonlijke ervaringen, overtuigingen, tastend en zoekend geloof, twijfels, wensen, idealen en hun bezieling ter sprake te brengen. In een open dialoog confronteren ze zo hun binnenkant met het project van de school waaraan ze mee invulling dienen te geven.

Tot slot

Elke school schrijft een eigen verhaal en houdt daarbij rekening met de omstandigheden en de mogelijkheden.

De vijf opdrachten van dit OKB zijn een referentiekader om dat verhaal, het schooleigen opvoedingsproject, uit te werken. Ook al zijn ze onlosmakelijk met elkaar verbonden, door ze af en toe te onderscheiden helpen ze ons om meer te focussen op de realiteit van de school. Door een opdracht eens van naderbij te bekijken en te bespreken kan het hele schoolverhaal rijker en boeiender worden en merken we als vanzelf dat de andere opdrachten nooit veraf zijn.

Het is onze wens, onze hoop en ons geloof dat het onze kinderen goed gaat en dat een samen gedragen verhaal, van zeggen en doen, een hulp kan zijn om dat doel te realiseren.

Wat we voor kinderen dromen, dromen we ook voor hun ouders, leraren, directies, schoolbesturen en ...

Samen maken we een verhaal

UNIEK

Ik droom dat ik ...
gezien,
aanvaard en
gewaardeerd word.

VERBONDEN

Ik droom dat ik ...
me ergens thuis voel,
samen met anderen
de handen
uit de mouwen kan steken,
ik iets mag betekenen voor anderen.

'Dat droom ik ook!'
zei het kind.

Het OKB-lied

♩ = 106

T&M: Kris De Ruyscher

Dm Gm Dm

1. Hier mag je u - niek__ zijn, 't ver - schil dat maakt ons rijk__ zo -
2. Hier mag je on - af zijn. Niets moet te - ge - lijk. Want
3. Juf - fen, mees - ters, le - raars: ze gaan met jou op reis__ langs
4. Soms gaat le - ren moi - zaam. Dan wil je werk op maat. Wel,
5. Ra - men, deu - ren, ven - sters: al - les wa - gen wijd.

3 E7 Dm Am7 Dm

- lang we maar ver - bon - den bij__ el - kan - der kun - nen zijn. Wie
 wat van - daag nog moi - te kost__ kan mor - gen sim - pel zijn. We
 vlin - ders, cij - fers, we - ten - schap, heel wer - ke - lijk - heids - na - bij. Straks
 dat zal geen pro - bleem zijn, want van zorg kan je__ op - aan. Want
 o - pen voor wie bin - nen wil, ons team is heel__ gast - vrij. We

5 A Dm

- zou je wil - len wor - den? Wat heb je in je mars? Dat
 zul - len sa - men le - ren en zoe - ken naar een weg__ tot -
 spreek je vreem - de ta - len, ont - dek je een ta - lent in
 ie - der - een krijgt kan - sen. Le - ve di - ver - si - teit. Wie
 bou - wen met z'n al - len een school ge - ïn - spi - reerd__ op

7 E Dm Gm A7 Dm

- zal je snel ont - dek - ken tus - sen de vrien - den in je klas.
 dat je de ge - hei - men van__ de we - reld rond je kent.
 sport, in kunst of ta - lig - heid. Je vindt vast wel je plek.
 zoekt vindt ze - ker wat ta - lent. Wat groot is, was ooit klein.
 chris - te - lijk - ke waar - den tot__ een thuis voor ie - der - een.

Voor wie meer wil lezen

Claeys, J., Vanspeybroeck, K., *Identiteit in-zet. Ontvangen, dialogeren, beslissen en handelen*, Garant, Antwerpen-Apeldoorn, 2011.

Congregation for Catholic education, *Educating together in Catholic schools*, Libreria editrice Vaticana, Vatican City, 2007.

Congregation for Catholic education, *The Catholic school on the threshold of the third millennium*, 1997, via: www.vatican.va.

De Vlaamse bisschoppen & de Erkende Instantie r.-k. godsdienst, *Het vak r.-k. godsdienst op het kruispunt van samenleving, onderwijs & kerkgemeenschap*, 2017.

Katholiek Onderwijs Vlaanderen, *Visietekst katholieke dialoogschool*, www.katholiekonderwijs.vlaanderen, 2015.

Katholiek Onderwijs Vlaanderen, *Zin in leren! Zin in leven! Leerplan voor het katholiek basisonderwijs*, <https://zill.katholiekonderwijs.vlaanderen>, 2017.

Keersmaekers, P., van Kerkhoven, M., Vanspeybroeck, K., *Dialoogschool in actie. Mag ik er zijn voor u?*, Halewijn, Antwerpen, 2013.

Mettepenningen, J., *Toegepaste Blijde Boodschap. Waarom geloven mij (en anderen) gelukkig maakt*, Lannoo, Tielt, 2012.

Pollefeyt, D., Bouwens, J., 'Identiteit van scholen in beeld gebracht. Empirische methodologie voor kwantitatief onderzoek naar de katholieke identiteit van een onderwijsinstelling', in: Vanspeybroeck, K., Claeys, J. (ed.), *Identiteit in diversiteit. Inspiratie voor katholieke lerarenopleidingen*, Licap, Brussel, 2009.

Raes, P., *De weg is naar u toe gekomen. Brieven aan leerkrachten over geloof en onderwijs*, Pelckmans, Kalmthout, 2011.

Roebben, B., *Scholen voor het leven. Kleine didactiek van de hoop in 7 stappen*, Acco, Leuven, 2011.

Snoecx, Carl, *Hoop doet leren. Aanzet tot een pedagogie voor katholieke dialoogscholen*, Halewijn, Antwerpen, 2019.
Deze publicatie maakt deel uit van een reeks rond de katholieke dialoogschool van dezelfde uitgever.

Vanhoof J., & Van Petegem P., *Doeltreffend schoolbeleid*, Acco, Leuven, 2017.

Katholiek Onderwijs Vlaanderen, *Vademecum zorgbreed en kansrijk onderwijs. Bouwen aan een school voor iedereen*, DOKO, 2019.

Katholiek Onderwijs Vlaanderen, *Wegwijzers voor schoolbeleid*, Brussel, 2018, www.katholiekonderwijs.vlaanderen.

Opdrachten voor het katholiek basisonderwijs in Vlaanderen
is een publicatie van Katholiek Onderwijs Vlaanderen.

Dit is een uitgave van:

DOKO vzw
Guimardstraat 1
1040 Brussel

Verantwoordelijke uitgever: Lieven Boeve

Eerste druk: november 2013, 64 blz.
Geactualiseerde herdruk: januari 2020, 80 blz.

D/2020/0938/01
DD4894/112019
ISBN: 978-94-638-8316-0

Afbeeldingen: Koen Lemmens
Ontwerp en opmaak: uitgeverij Averbode, Averbode
Druk: LICAP, Guimardstraat 1, 1040 Brussel

Mits je er de bron bij vermeldt, mag alles uit deze uitgave voor correct gebruik binnen onderwijs en begeleiding worden gekopieerd.
Voor handelsdoeleinden mag niets van deze uitgave, in gelijk welke vorm ook, openbaar worden gemaakt tenzij met de uitdrukkelijke
toestemming van de uitgever.

Oprachten voor het katholiek basisonderwijs in Vlaanderen

Dit boek bevat vijf opdrachten. Samen vormen ze de gemeenschappelijke stam van het katholiek basisonderwijs in Vlaanderen. Ze geven schoolteams een impuls om te reflecteren op hun dagelijks werk en inspireren hen bij het werken aan:

- een schooleigen christelijke identiteit
- een geïntegreerd onderwijsinhoudelijk aanbod
- een stimulerend opvoedingsklimaat en een doeltreffende didactische aanpak
- de ontplooiing van ieder kind, vanuit een brede zorg
- de school als gemeenschap en als organisatie.

Elke opdracht wordt vanuit verschillende invalshoeken voorgesteld. Een symbolisch beeld voor iedere opdracht, een Bijbelfragment dat erbij aanknoopt, een brief met een verhaal dat appelleert aan een herkenbare, 'reële' situatie en tot slot een schets van het ideaalbeeld, de 'wenselijke' situatie. Het OKB-lied levert de taal voor de vertaling van de opdrachten naar de leerlingen.

Dit boek wil een inspiratiebron zijn voor directies, schoolteams en al wie verder nog bij het schoolgebeuren betrokken is.

